

Archeologienota
Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem
Hasselt – Ridderstraat

Verslag van Resultaten

Ons kenmerk :	ORTEC2200183
Auteurs :	Vanessa Bigonzi Alexander Doucet Ward Decramer
Datum verslag:	10 februari 2022
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2022A534
Wettelijk depot :	D/2022/15.001/12

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1775; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Vanessa Bigonzi (OE/ERK/Archeoloog/2021/00028)

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2022/15.001/12

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Bureauonderzoek	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Archeologische voorkennis	6
1.3 Onderzoeksopdracht	7
1.3.1 Vraagstelling	8
1.3.2 Voorwaarden opstellen archeologienota	8
1.3.3 Randvoorwaarden	9
1.4 Beschrijving van de geplande werken	10
1.4.1 Huidige situatie	10
1.4.2 Terreinbezoek	12
1.4.3 Geplande werken	17
1.5 Werkwijze	21
2 Assessmentrapport	22
2.1 Landschappelijke ligging	22
2.1.1 Tertiair- en quartairgeologie	24
2.1.2 Bodemkaart	28
2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied	29
2.2.1 Historiografische bronnen	29
2.2.2 Historische cartografie	31
2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	43
2.3.1 CAI-gegevens	46
2.3.2 Vastgesteld bouwkundig erfgoed	47
2.3.3 (Archeologie)nota's	49
2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	51
2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen	54
Bibliografie	56
Ondertekening	57

Deel 1: Bureauonderzoek

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2022A534 (bureauonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	Provincie: Limburg Gemeente: Hasselt Adres: Ridderstraat 12 (Fig. 1.1)
Kadastrale gegevens	Hasselt, afdeling 1, sectie H, percelen 851L, 851M2, 861C, 851D2 & 851C2
Bounding Box	Punt 1: X = 217979, Y = 180174 Punt 2: X = 218016, Y = 180215
Oppervlakte projectgebied (binnen een archeologische zone)	926 m ²
Einddatum bureauonderzoek	10 februari 2022
Relevante termen¹	Limburg; Kempen; Haspengouw; Middeleeuwen; Nieuwe Tijd; Historische stadskern; Vastgestelde archeologische zone; Vastgesteld bouwkundig erfgoed.
Bebouwde zones:	Het projectgebied is bebouwd met een woonhuis, garage en verharde parking.

¹ <https://thesaurus.onroenderfgoed.be>

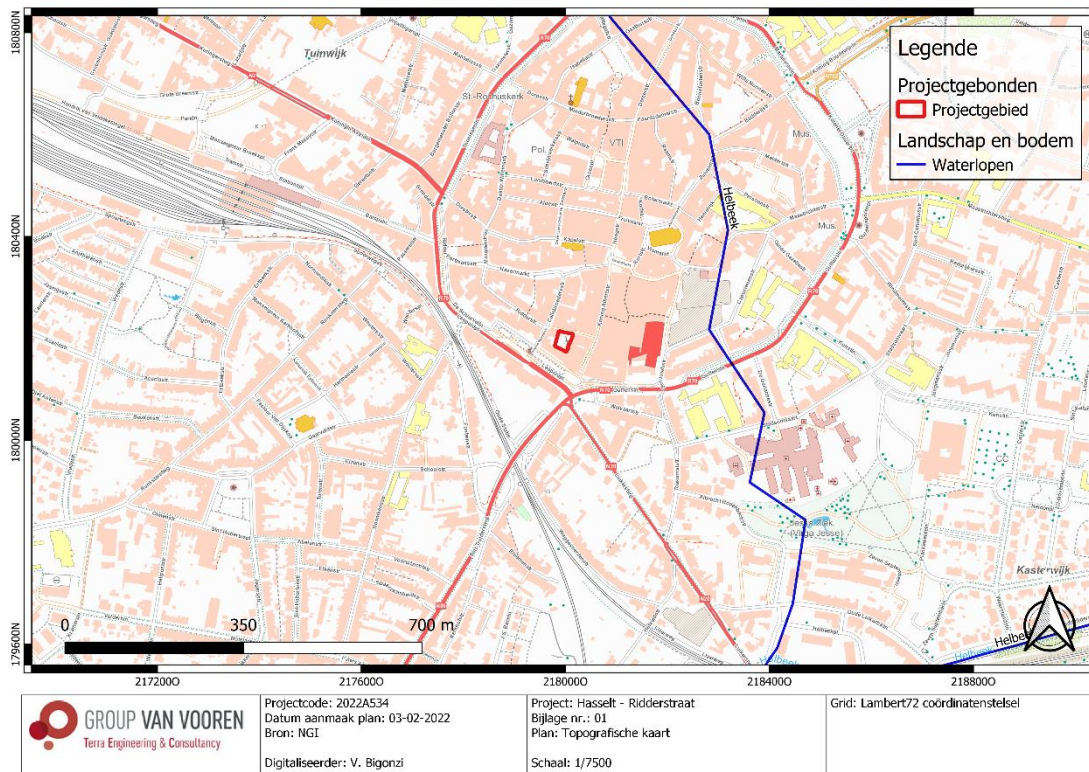

Fig. 1.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

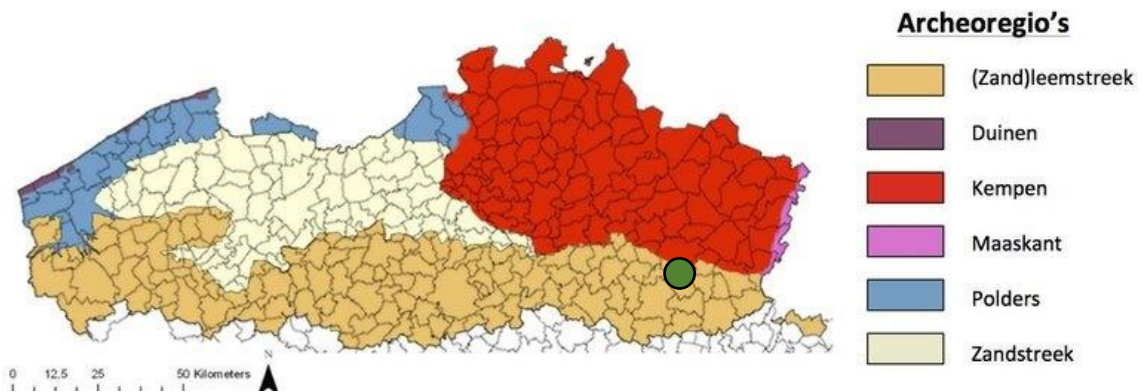

Fig. 1.2: Archeoregio's van Vlaanderen met situering van het projectgebied².

² <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoekbalans/archeologie>

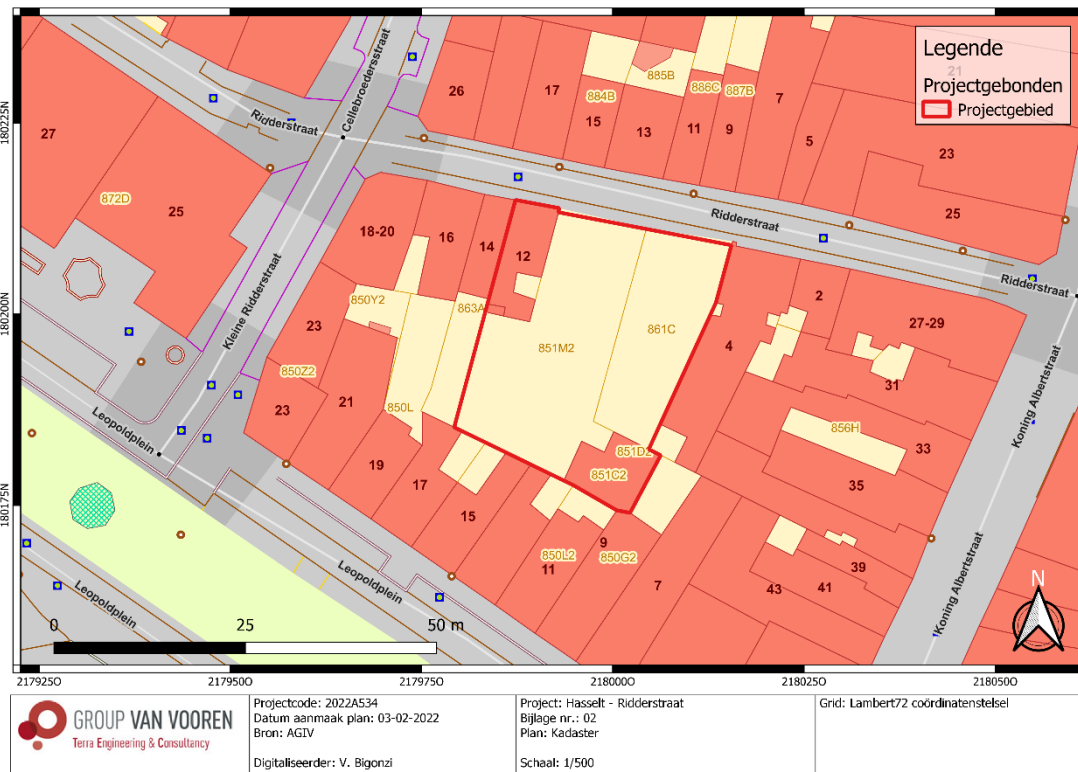

Fig. 1.3: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

1.2 Archeologische voorkennis

Het projectgebied bevindt zich in een vastgestelde archeologische zone (Historische Stads kern van Hasselt). De historische kern van Hasselt werd als archeologisch monument beschermd (besluit nr. 5893 van 19/02/2016). Het feit dat het projectgebied in een vastgestelde archeologische zone ligt, heeft gevolgen voor de voorwaarden van de archeologienota.³

Het gebouw dat in de Ridderstraat nr. 12 staat, is als vastgesteld bouwkundig element waargenomen (erfgoedobject met ID22087 van 28/05/2014). Deze waarneming omvat enkele stadswoningen in de Ridderstraat (nr. 12 tot en met 16). Op archeologisch vlak heeft het geen juridische gevolgen.⁴

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Historische stads kern van Hasselt [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140049> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Stadswoningen [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22087> (Geraadpleegd op 28-01-2022).

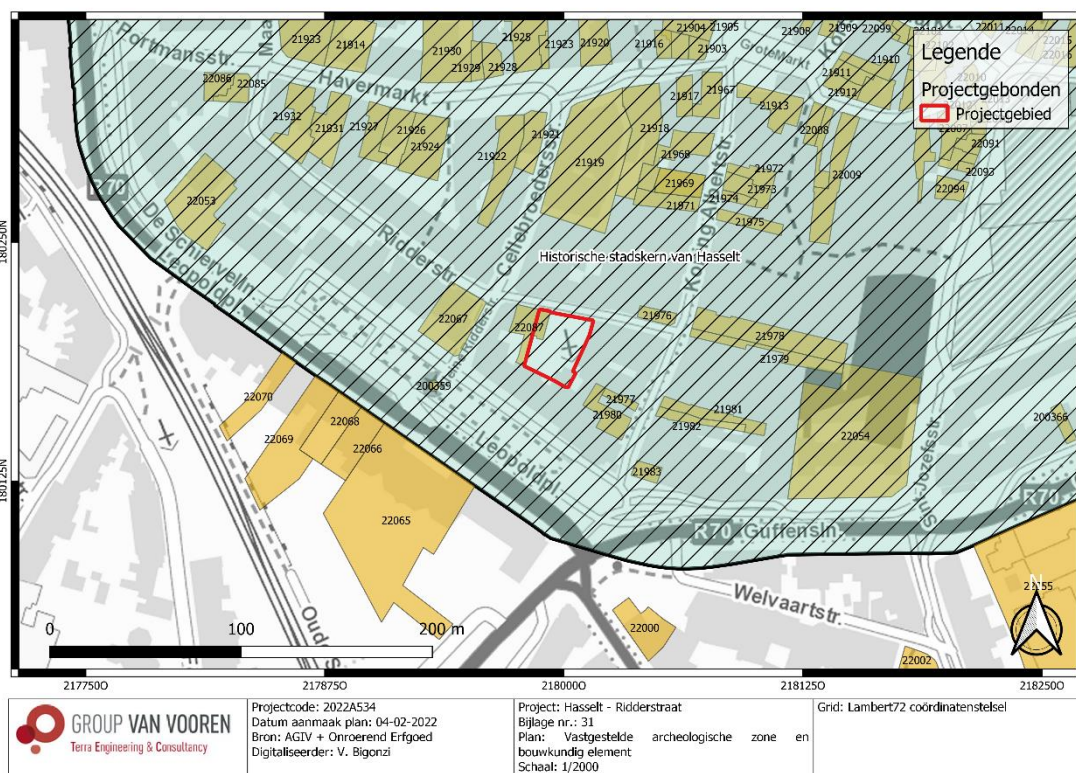

Fig. 1.4: Vastgestelde archeologische zone en bouwkundig element met situering van het projectgebied (@ AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed)

1.3 Onderzoekopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code van Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkenkend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegeneerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud *in situ* op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

1.3.1 Vraagstelling

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?
- Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Kunnen er maatregelen worden voorgesteld om een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

1.3.2 Voorwaarden opstellen archeologienota

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een aanvraag voor een omgevingsvergunning met stedenbouwkundige handelingen is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen.
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen.
- De ruimtelijke bestemming van het terrein.
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of buiten een archeologische site volgens de CAI (Centraal Inventaris, Onroerend Erfgoed).

In dit geval ligt het projectgebied binnen een vastgestelde archeologische zone. De terreinoppervlakte valt binnen de vastgelegde oppervlaktevoorwaarde van 300 m² en de bodemingreep is groter dan 100 m² waardoor een archeologienota dient opgesteld te worden (Fig. 1.5).

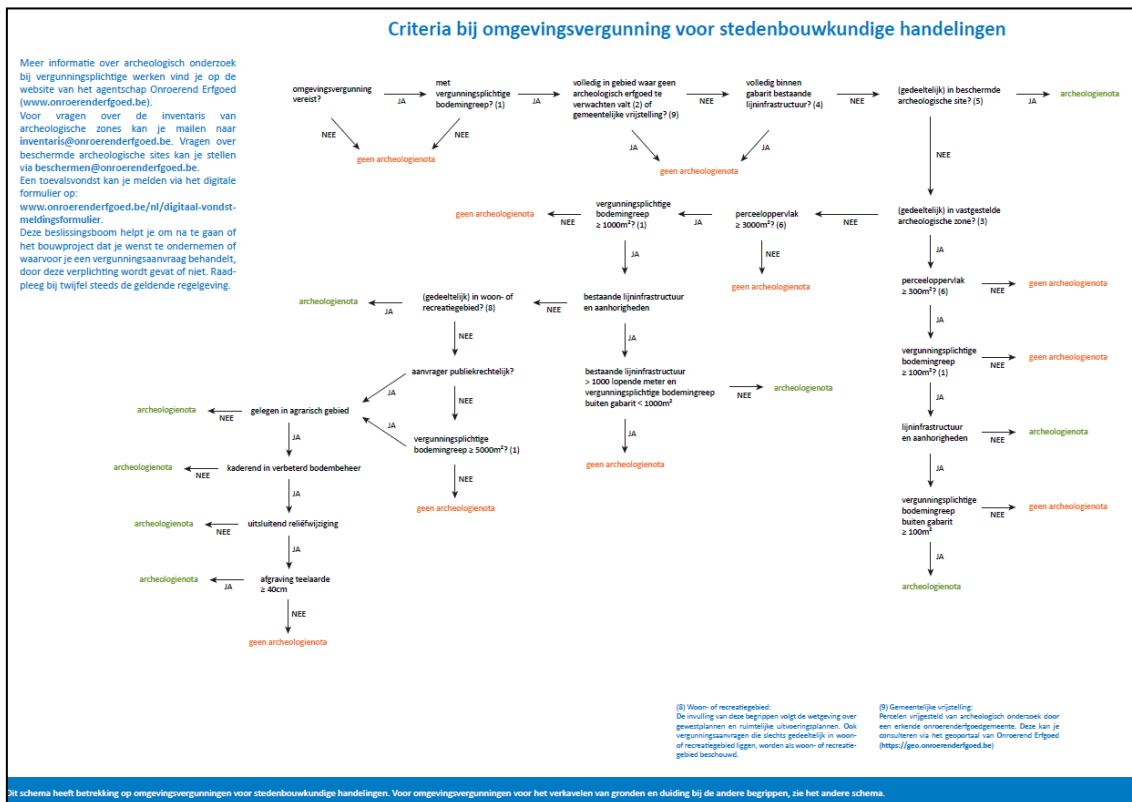

Fig. 1.5: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (© www.onroerenderfgoed.be).

1.3.3 Randvoorwaarden

De opdrachtgever heeft na overleg besloten om alle archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in een uitgesteld traject te laten uitvoeren indien archeologisch vooronderzoek nodig zou zijn. De aanvraag tot uitstel van veldwerk komt omdat de initiatiefnemer pas definitief wenst te investeren in het project na de termijn van indiening van bezwaarschriften tijdens het openbaar onderzoek en de bindende adviezen van alle betrokken instanties om te voorkomen dat plannen dienen gewijzigd te worden. Dit vormt een juridische onwenselijkheid voor het uitvoeren van verder archeologisch vooronderzoek in huidig traject. Bovendien is er de praktische onmogelijkheid door de aanwezigheid van bebouwing, koterijen aanwezige verharding, perceelsmuren etc. Eventueel uitgesteld archeologisch vooronderzoek zal dus ook pas van start kunnen gaan na de sloopwerkzaamheden. De sloop van het gebouw met huisnummer 12 dient te gebeuren onder begeleiding van een erkend archeoloog eventueel in samenwerking met een bouwhistoricus. De bestaande gebouwen mogen slechts tot op maaiveldniveau gesloopt worden totdat het proefputtenonderzoek wordt uitgevoerd.

1.4 Beschrijving van de geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het projectgebied (Fig. 1.6) bevindt zich ter hoogte van huisnummers 4 tot 12 van de Ridderstraat in de historische stadskern van Hasselt. Het projectgebied wordt ten noorden begrensd door de Ridderstraat, ten westen door het gebouw van nummer 14 en ten oosten door het gebouw van nummer 4. De totale oppervlakte van het projectgebied is ca. 930 m².

Het projectgebied kan verdeeld zijn in:

- Perceel 851/L: Het betreft bebouwing en achterliggende koterijen ter hoogte van de nummer 12 van de Ridderstraat⁵. De totale oppervlakte is ca. 90 m². De gebouwen omvatten een woonhuis met een kolenkelder ter hoogte van de straatkant en koterijen achterin met oude toiletten. De bestaande kelder heeft een hoogte van 1,80 m van vloerniveau tot kelderplafond en bevindt zich 1,50 m onder het stoepniveau waardoor de keldergaten en – plafond tot ca. 30 cm boven het stoepniveau uitreiken.
- Percelen 861/C en 851/M2: deze twee percelen zijn verhard en worden momenteel als parking gebruikt. De percelen zijn door een muur gescheiden. De totale oppervlakte van de twee percelen is ca. 757 m². Ter hoogte van het perceel 851/M2 is ter hoogte van de Ridderstraat een scheidingsmuur aanwezig met een poort. Ter hoogte van het perceel 861/C is ter hoogte van de Ridderstraat ook een poort aanwezig. De parking is verhard met een asfaltplaat. In het midden van het perceel 861/C, naast de muur met het gebouw van nummer 4, is er een kleine muur aanwezig.
- Perceel 851/D2: het betreft een garage. De oppervlakte is ca. 20 m².
- Perceel 851/C2: het betreft een garage met sluitingsdeur. De oppervlakte is ca. 56 m².

⁵ Huisnr. 12 van de Ridderstraat is samen met huisnr. 14 en 16 opgenomen in de lijst van vastgesteld bouwkundig erfgoed (ID 20436). Het vastgesteld bouwkundig erfgoed is geldig vanaf 01-02-2018. Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Stadswoningen [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/20436> (Geraadpleegd op 04-02-2022).

Fig. 1.6: Meest recente luchtfoto (2020) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

Fig. 1.7: Huidige situatie (@ Initiatiefnemer).

1.4.2 Terreinbezoek

Op 3 februari 2022 werden door erkend archeologen Alexander Doucet en Ward Decramer een terreinbezoek uitgevoerd om de huidige toestand in te schatten en een evaluatie van de aanwezige kelders op te stellen. Door de opdrachtgever werd de aanwezigheid van kelders vermeld maar er waren geen plannen of foto's voorhanden die bruikbaar zouden kunnen zijn in dit bureauonderzoek.

Het projectgebied is een samenstelling van een woonhuis aan de straatkant en een verhard terrein met in de zuidoostelijke hoek enkele garages.

Het breedhuis met huisnummer 12 heeft een uitzicht van de 19de eeuw en heeft drie traveeën en twee bouwlagen. De gevel van de woning is gecementeerd en beschilderd. Aan de zijkant van de woning werd vermoedelijk in de 21ste eeuw een nieuwe buitenmuur geplaatst voor het vakwerk dat werd vastgesteld bij een inventarisatie in 1975. De opname in de lijst met vastgesteld bouwkundig erfgoed dateert van begin 2018.

Fig. 8: Voorgevel van woning met huisnummer 12.

Fig. 1.9: Recente buitenmuur geplaatst voor het vakwerk.

Fig. 1.10: Vakwerk vastgesteld in 1975 (© Inventaris Onroerend Erfgoed).

Het woonhuis heeft een rechthoekige kelder aan de straatzijde met een kolenraam op straatniveau. De muren en de vloer van de kelder zijn opgebouwd uit baksteen. De kelder is ca. 185 cm diep en bevindt zich ca. 150 cm onder straatniveau, wat een verstoringdiepte impliceert van minstens 150 cm + 30 cm buffer. De kelder meet 5,80 m (straatkant) bij 3,90 m en heeft een totale oppervlakte van ca. 22,62 m². Het vloerniveau van het gelijkvloers wordt ondersteund door een zware houten draagbalk, wat zich leent tot een dendrochronologisch onderzoek.

Fig. 1.11: Kelder onder het woonhuis.

Fig. 1.12: Kelder onder het woonhuis.

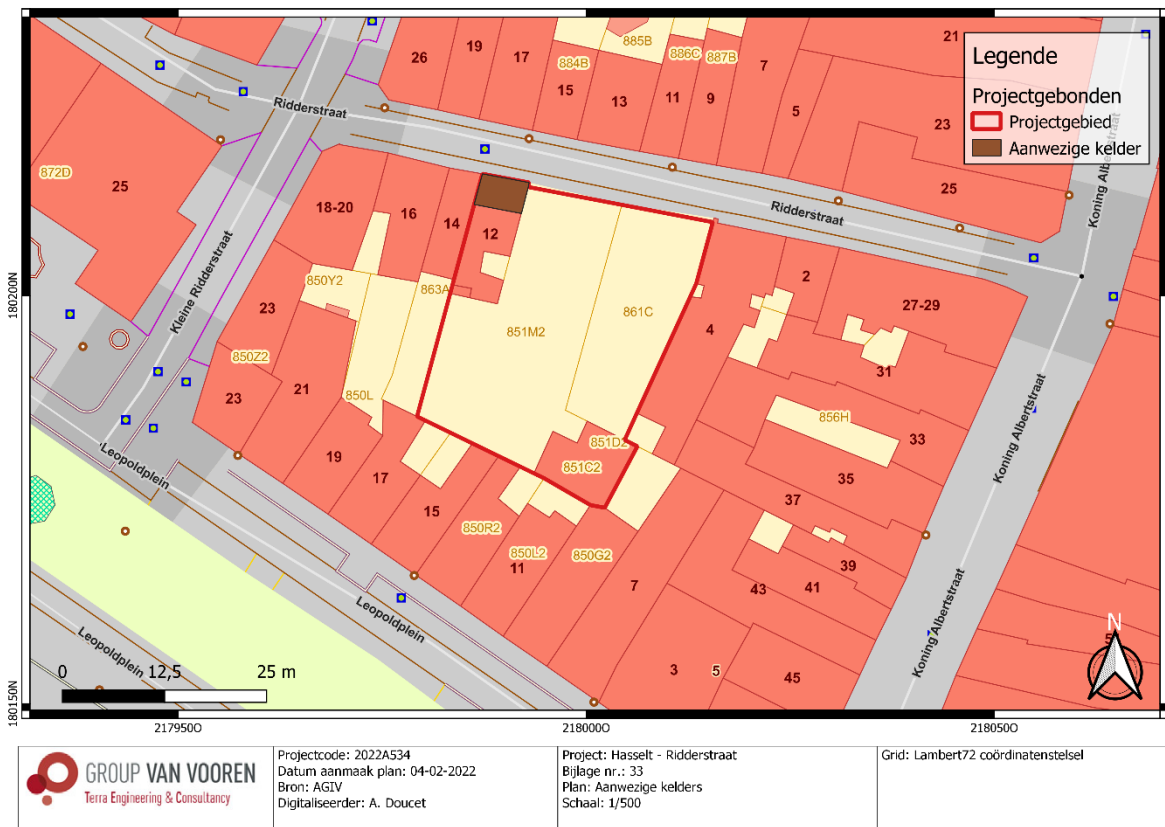

Fig. 1.13: Aanwezige kelders op de GRB.

Het verharde terrein tussen huisnummers 4 en 12 is momenteel in gebruik als parking. Tussen percelen 861C en 851M2 staat een lage bakstenen muur ter afscheiding van de twee parkings. Aan het muurtje aan de straatzijde hangt er een klein kapelletje met Mariabeeld uit de eerste helft van de 20ste eeuw dat niet geïventariseerd is als onroerend erfgoed.

Fig. 1.14: Parking met verharding.

Fig. 1.15: Kapel met Mariabeeld.

1.4.3 Geplande werken⁶

De geplande werken omvatten het bouwen van een meergezinswoningencomplex (11 woonentiteiten met ondergrondse parkeergarage en een tuinzone).

De geplande werken omvatten de volgende sloopwerkzaamheden:

- Perceel 851/L: het gebouw, koterijen en kelder worden volledig afgebroken..
- Percelen 861/C en 851/M2: alle aanwezige muren worden afgebroken.
- Perceel 851/D2: de bestaande garage wordt afgebroken.
- Perceel 851/C2: de bestaande garage wordt afgebroken.

Het meergezinswoningencomplex wordt in het zuidelijke deel van het projectgebied langs de Ridderstraat opgebouwd. Ten oosten van het toekomstige meergezinswoningencomplex wordt een pad in betonklinker aangelegd. Dit pad wordt aangelegd tot in de tuinzone die zich in het noordelijke deel van het projectgebied bevindt.

- Het meergezinswoningencomplex omvat 11 woonentiteiten en ondergrondse parkeergarage. De verstoringsdiepte van de kelders wordt geschat op ca. 4 m-mv (inclusief funderingsplaat van ca. 30 cm). Lokaal worden diepere verstoringen verwacht ter hoogte van de autolift en de personenlift (ca. 5,50 m-mv - inclusief funderingsplaat van ca. 30 cm). De contour van de kelders zal groter zijn dan de contouren van het gebouw.
- Het pad tussen het meergezinswoningencomplex en het gebouw op nummer 14 wordt met betonklinker voorzien. De verstoringsdiepte is bepaald op ca. 40 cm-mv.
- De tuinzone wordt met bomen (leiboom en linde langs de noordelijke grens en een plantvak voor siergrassen in het westelijke deel) voorzien. De verstoringsdiepte wordt hier bepaald op minimum 40 cm-mv. Ter hoogte van de geplande bomen en plantvak wordt er lokaal een diepere verstoring van ca. 70 cm-mv ingeschat.

Rekening houdend met de geplande sloopwerkzaamheden en de nieuwe inplanting van de onderkelderde meergezinswoning dient rekening gehouden te worden met een totale verstoring van het bodemarchief tot een minimale diepte van ca. 4 m-mv.

⁶ Voor originele bouwplannen, zie bijlagen.

verslagnummer : ORTEC2200183
 aantal blz. : 99
 blz. nummer : 18

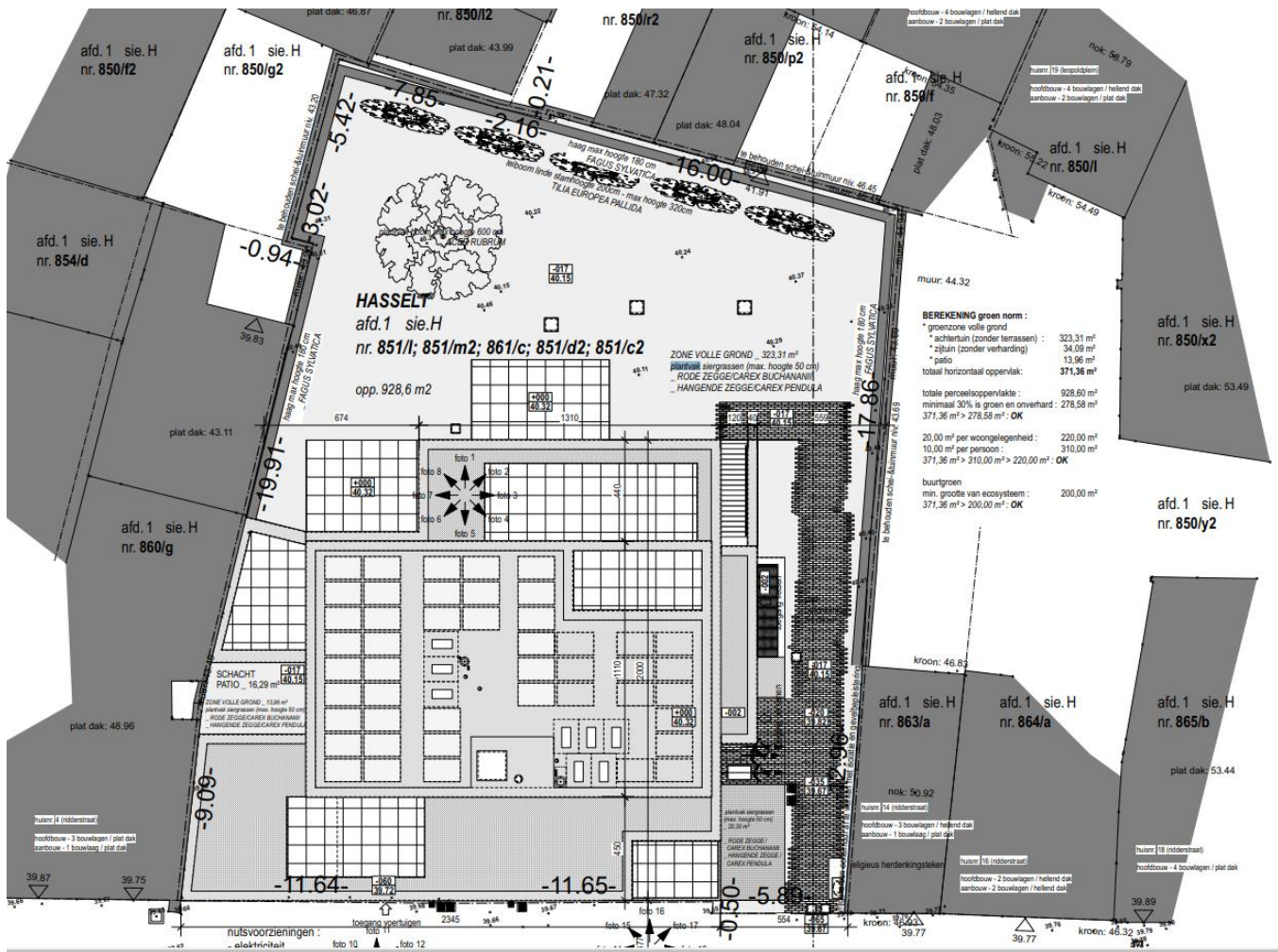
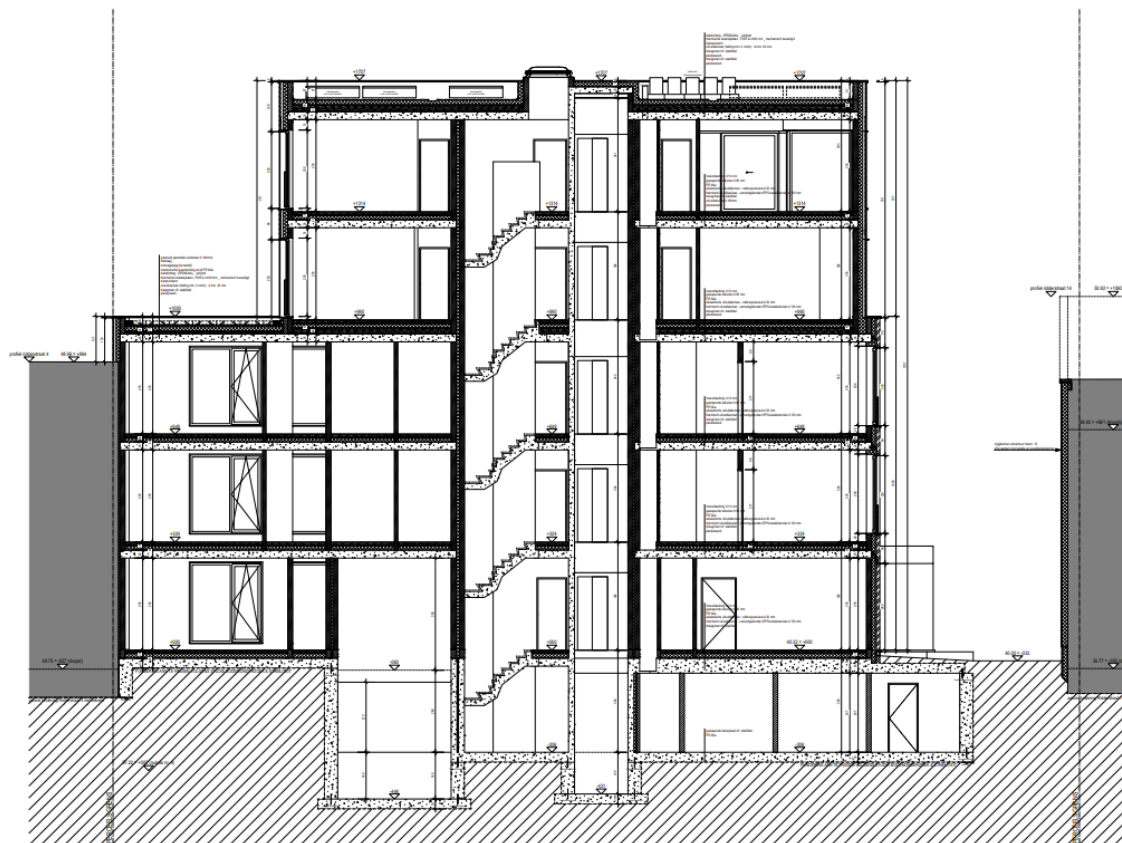

Fig. 1.16: Inplantingsplan (© initiatiefnemer).

SNEDE A | 1:50

Fig. 1.17: Toekomstig kelder en garage (© initiatiefnemer).

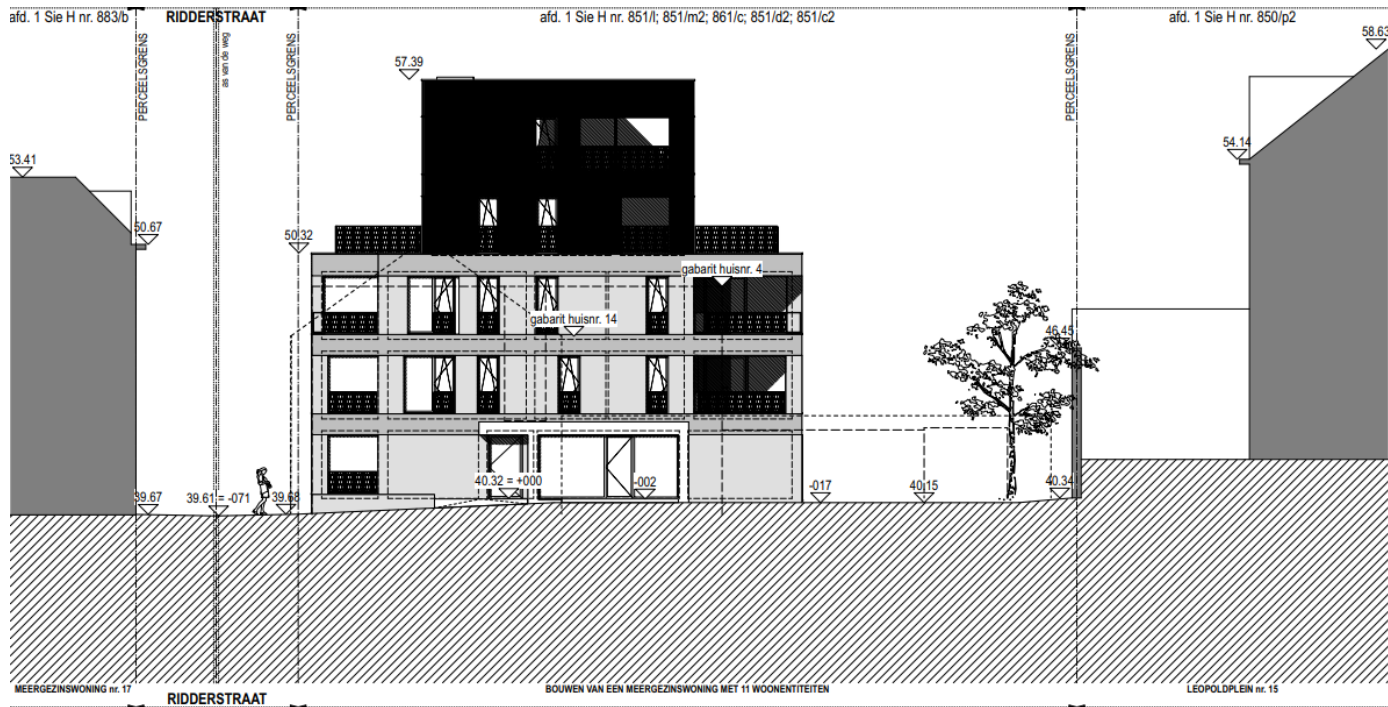

Fig. 1.18: Doorsnedes van de te realiseren gebouwen (© initiatiefnemer).

1.5 Werkwijze

Met dit bureauonderzoek, deel 1 van deze archeologienota, willen we inzicht krijgen in de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het onderzoeksgebied en de omgeving. Dat inzicht wordt verder getoetst aan de geplande ingrepen in de bodem. Het doel is te bepalen in hoeverre verder archeologisch onderzoek aangewezen is om zo te komen tot een programma van maatregelen teneinde de archeologische waarde en mogelijke kennisvermeerdering op archeologisch vlak voor de site en de omgeving van het projectgebied te kunnen inschatten. Om een antwoord te formuleren op de gestelde onderzoeksvragen werden diverse bronnen geraadpleegd welke opgenomen staan in paragraaf 3. Bibliografie.

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied.

De juiste afbakening van het projectgebied werd aangereikt door de opdrachtgever. Om een inzicht te krijgen in de archeologische kennis betreffende het gebied werd de Centraal Archeologische inventaris geraadpleegd (<https://cai.onroerenderfgoed.be> en <https://geo.onroerenderfgoed.be>). Wat betreft de landschappelijke ligging, de tertiairgeologische en quartairgeologische gegevens en de geomorfologie werd gebruik gemaakt van de websites www.geopunt.be en <https://dov.vlaanderen.be>.

Via <https://geopunt.be> werden de historische kaarten geraadpleegd (Ferrariskaart, Vandermaelenkaart, Atlas van Buurtwegen), evenals luchtfoto's van het projectgebied van het jaar 1971 tot en met het jaar 2020; enkel de betekenisvolle foto's werden in deze studie opgenomen. Via <https://cartesius.be> werden de historische topografische kaarten geconsulteerd. www.onderderadar.be blijkt voor de toestand tijdens WOII een belangrijke bron van informatie in Limburg, hetgeen van toepassing is voor het projectgebied. Het kadasterplan werd opgevraagd via de publieke cadgis viewer van de federale overheid (https://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE).

In eerste instantie werden zoveel mogelijk cartografische en bibliografische gegevens betreffende het projectgebied bekeken, samen met het opvragen van zoveel mogelijk gegevens bij de projectontwikkelaars. Daarna hebben we getracht deze gegevens zo overzichtelijk mogelijk weer te geven door middel van tekst en kaarten die als bijlagen bij dit rapport zijn toegevoegd.

Alle nodige informatie werd verzameld via het internet en bibliografische bronnen. De bouwplannen voor een bouwvergunning werden aangereikt door het architectenbureau en door de opdrachtgever. De kaarten die als bijlagen zijn toegevoegd, zijn gemaakt of bewerkt met de software QGIS 3.16.

2 Assessmentrapport

2.1 Landschappelijke ligging

Deze paragraaf overloopt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied. De aandacht wordt voornamelijk gevestigd op de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch geografische context, de bodemtypologie en de algemene topografie.

Het projectgebied bevindt zich in de provincie Limburg, op de grens tussen de archeoregio's van de Kempen en de zandleemstreek. Het bevindt zich meer specifiek binnen de voormalige omwalling van de historische stadskern van Hasselt. In de omgeving van het terrein is er één waterloop aanwezig: de Helbeek (ca. 300 m ten oosten) (Fig. 1.1). De Helbeek doorkruist Hasselt van zuid naar noord en mondt ten noorden van de historische stadskern in de Demer uit (ca. 1 300 m ten noorden van het projectgebied). De Holocene Demervallei bevindt zich op ca. 1 300 m ten noorden van het projectgebied.

Deze stadskern van Hasselt bevindt dus zich ten zuiden van het Demerbekken, aan de rand van de Kempen en Haspengouw. Hasselt heeft zich meer specifiek in de alluviale vlakte van de natuurlijk waterloop van de Helbeek ontwikkeld, ter hoogte van de confluente met de Demer (Fig. 1.20). De stad heeft zich ontwikkeld op een hoogte van ca. 34 à 40 m TAW. De aardkundige gegevens (*infra*) tonen aan dat Hasselt zich bevindt op iets hogere gronden in vergelijking met de Demervallei. Het projectgebied zelf bevindt zich op een hoogte van ca. 40,05-40,65 m TAW (Fig. 1.19 tot Fig. 1.21). Binnen de contouren van het projectgebied zijn weinig hoogteverschillen op te merken (Fig. 1.20 en Fig. 1.21).

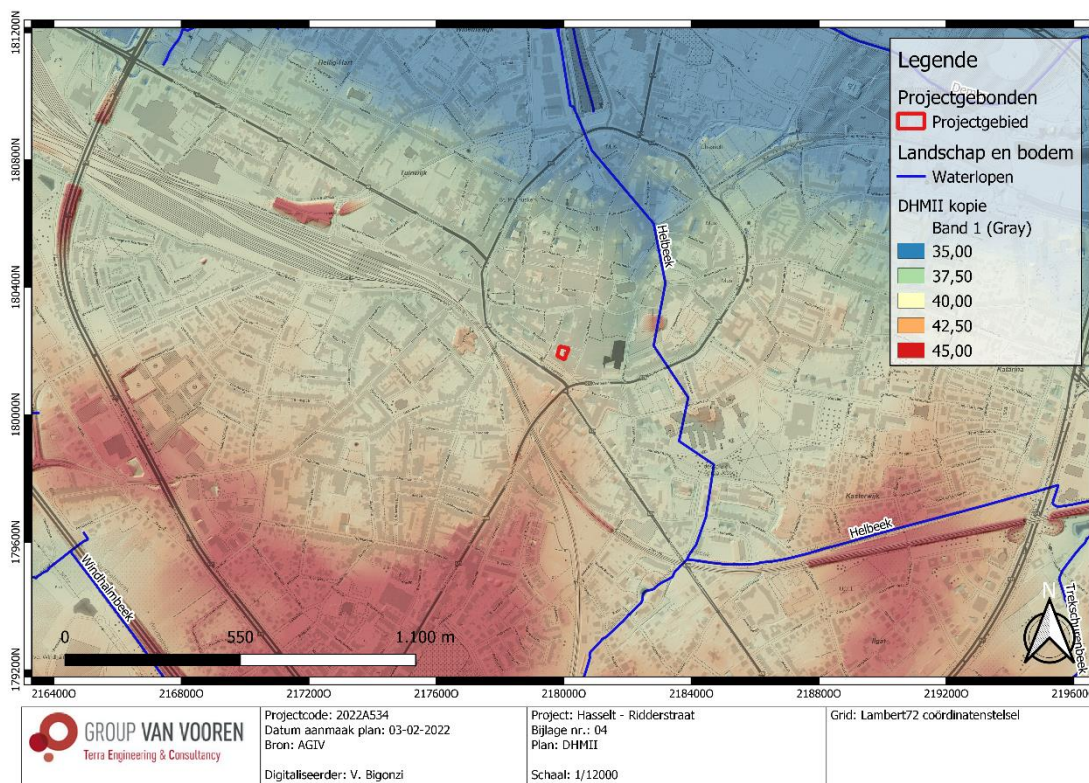

Fig. 1.19: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met situering van het projectgebied (© AGIV).

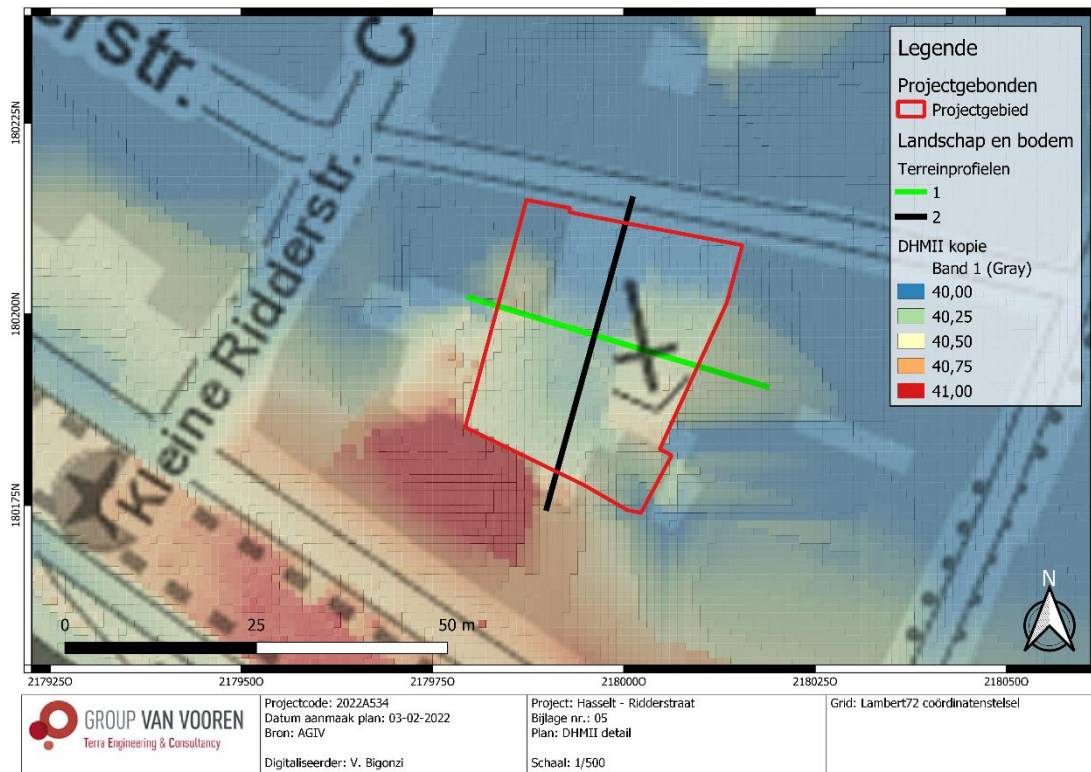

Fig. 1.20: Gedetailleerd digitaal hoogtemodel (DHM II) met situering van het projectgebied met terreinprofiel 1 (W-O) en 2 (N-Z) (© AGIV).

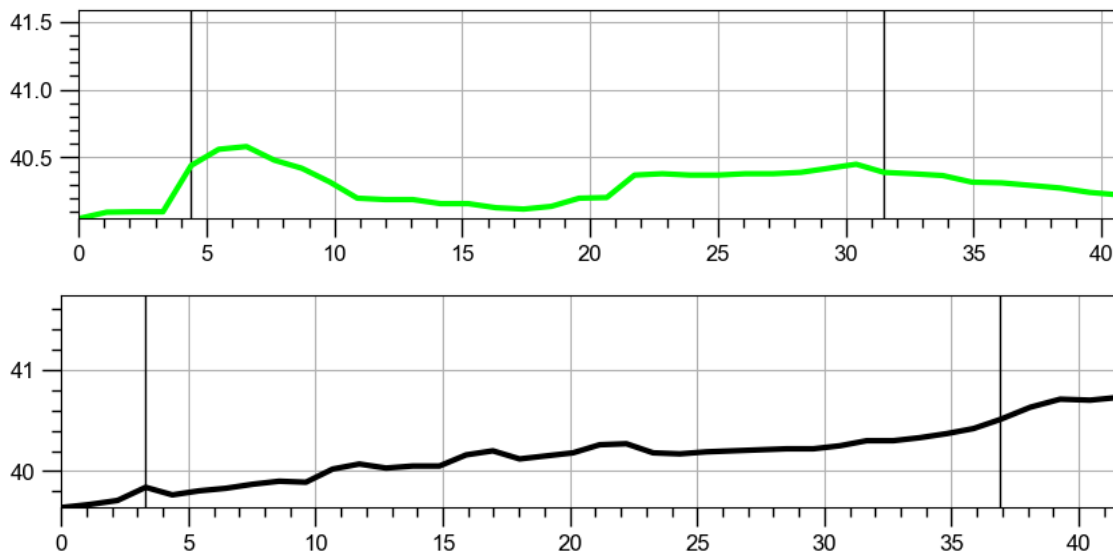

Fig. 1.21: Terreinprofiel 1 (W-O) en 2 (N-Z).

2.1.1 Tertiair- en quartairgeologie

De databank van de DOV werden geraadpleegd voor de tertiair- en quartairgeologische gegevens. Hieruit blijkt het volgende:

Volgens de **tertiairgeologische kaart** (Fig. 1.22) bestaat het tertiairsubstraat uit de Formatie van Eigenbilzen. Deze formatie is gekenmerkt door zijn grijs tot groengrijs fijn zanderige ondergrond. Tevens is de bodem kleihoudend en weinig glauconiethoudend, glimmerhoudend. Onderaan is de formatie sterk kleihoudend.

De **quartairgeologische kaart** (Fig. 1.23) karteert ter hoogte van het projectgebied type 3 afzettingen. Dit type omvat fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Hierop werden eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of van mogelijk het Vroeg-Holoceen afgezet. De ondergrond bestaat uit zand of zandleem in het geval van het onderzoeksgebied. Deze omgeving stemt overeen met de Pleistocene Demervallei. Ten zuiden van het projectgebied karteert de kaart type 1 afzettingen. Dit type omvat hellingsafzettingen van het Quartair, die mogelijk afgedekt zijn met eolische afzettingen, zand tot silt, uit het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen.

De **quartairprofieltypenkaart** (Fig. 1.24) verifieert de bovenstaande quartairgeologische opbouw, maar geeft een gedetailleerder beeld van de quartairgeologie. Deze kaart karteert ter hoogte van het projectgebied oude alluviale afzettingen gelegen onder het eolisch dekpakket die door zandleem (afwisseling van dunne laagjes zand (Formatie van Wildert) en leem (Brabant Leem) bedekt zijn.

Het is interessant om de quartairgeologische kaart te correleren met de gegevens van de **quartairdikte kaart** (Fig. 1.25). Deze kaart modelleert de diepte van het tertiairsubstraat ter hoogte van het projectgebied op een diepte van ca. 4,37 m-mv. Het kaartbeeld op de quartairdikte kaart stemt overeen met het kaartbeeld van de quartairgeologische kaarten.

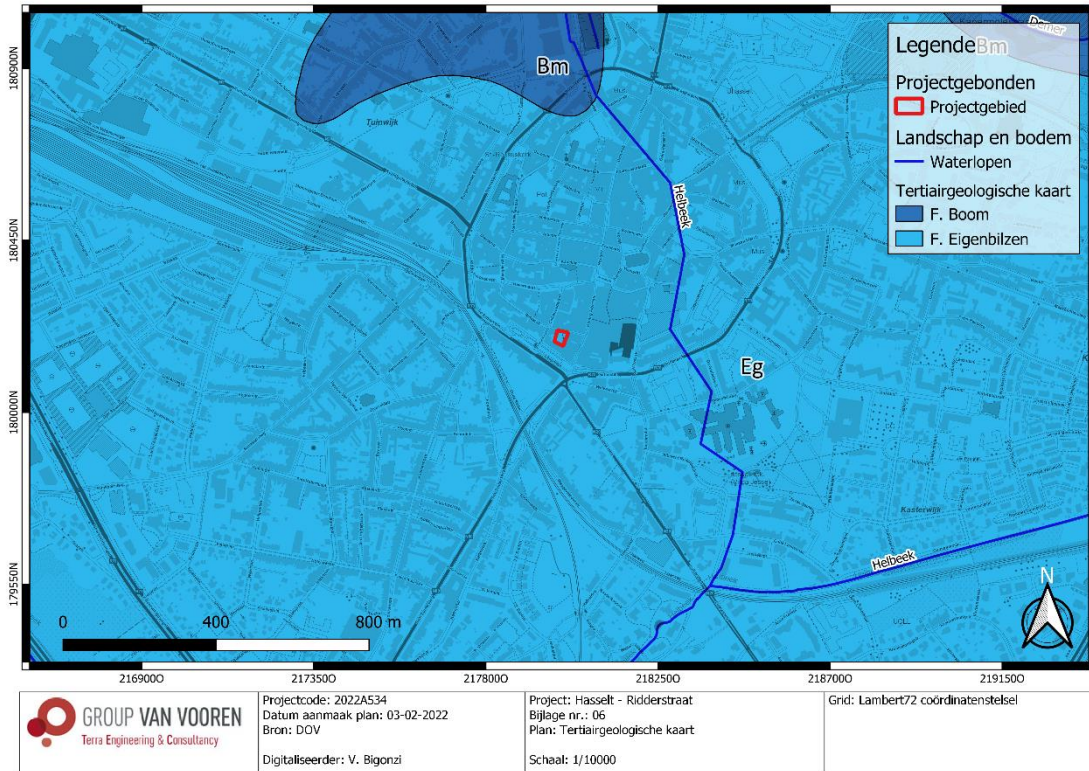
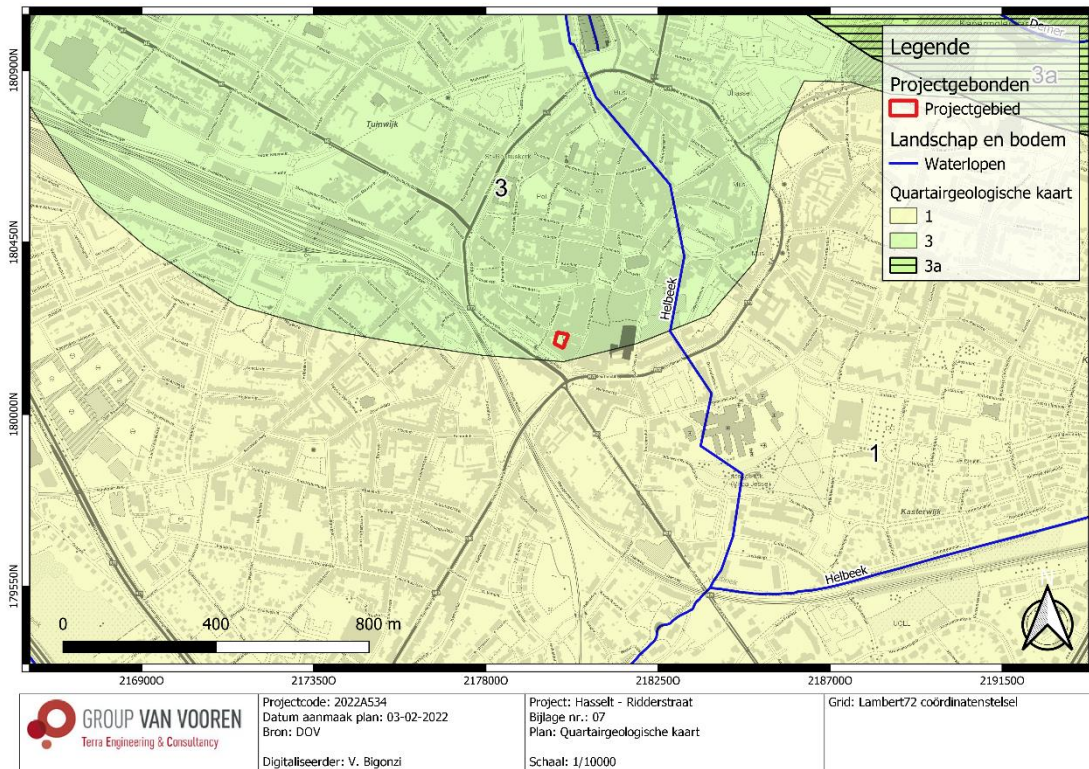

Fig. 1.22: Tertiairgeologische kaart met situering van het projectgebied (@ DOV).

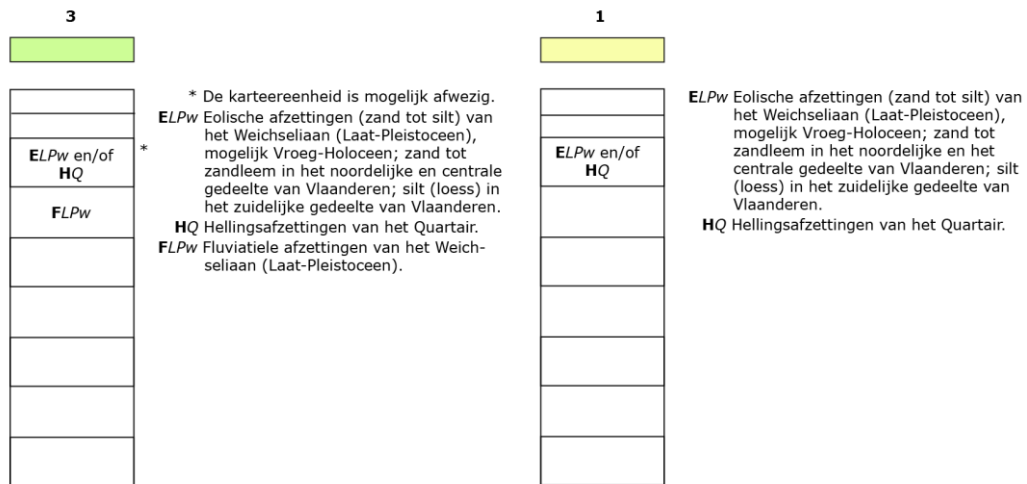
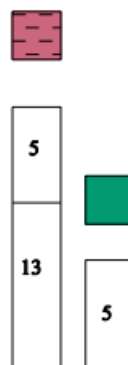
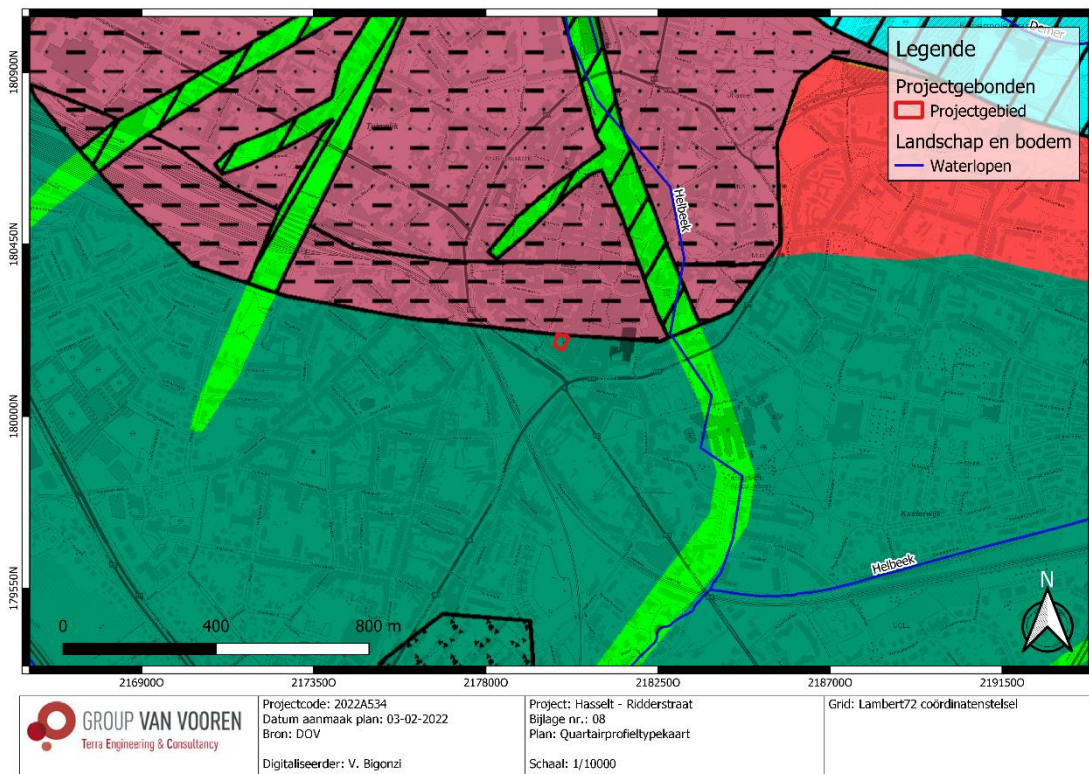

Fig. 1.23: Quartairgeologische kaart met situering van het projectgebied (@ DOV).

Legende quartairprofieltypenkaart (Fig. 1.24)⁷	
5	Zandleem: afwisseling van dunne laagjes zand (Formatie van Wildert) en leem (Brabant Leem)
13	Bedekt alluvium: oude alluviale afzetting gelegen onder het eolisch dekpakket

Fig. 1.24: Quartairprofieltypenkaart met situering van het projectgebied (© DOV).

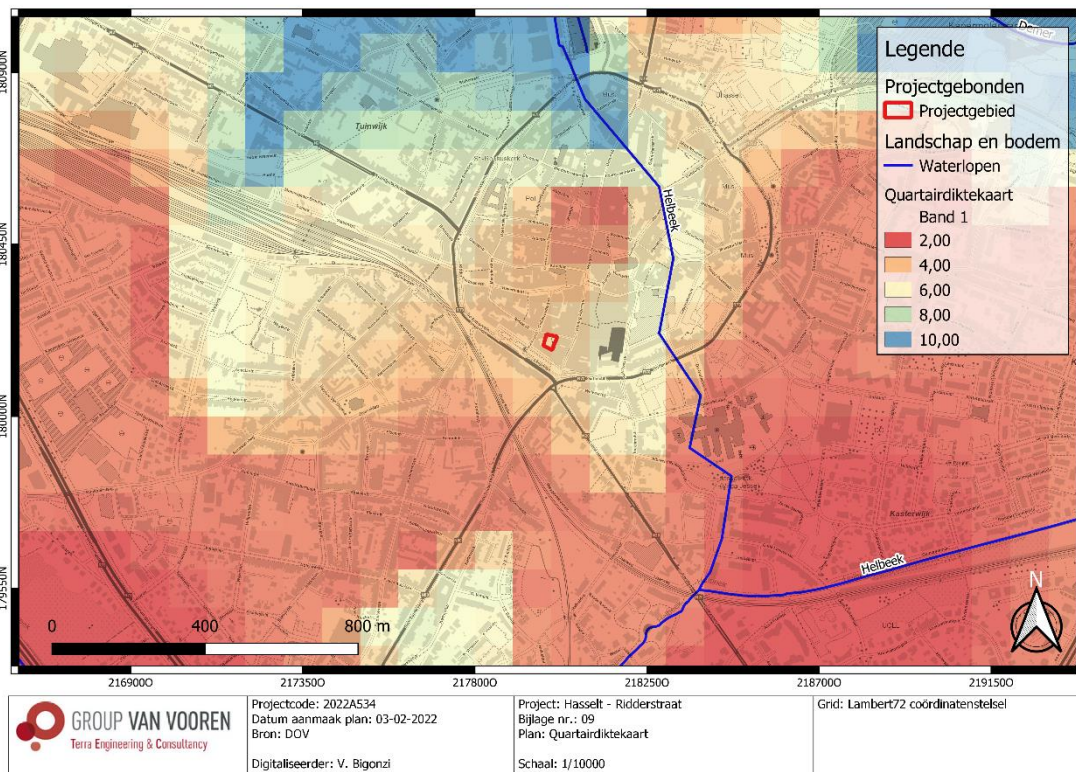

Fig. 1.25: Quartaairdikte kaart met situering van het projectgebied (© DOV).

⁷ Beerten 2006.

2.1.2 Bodemkaart

De **bodemkaart** (Fig. 1.26) karteert ter hoogte van het projectgebied een OB-bodemserie. Deze komt overeen met het stedelijke karakter van Hasselt en wordt beschouwd als een sterk bebouwde (en ontoegankelijke) zone ten tijde van het opstellen van de bodemkaart (jaren 50-70).

De bodemtypes in de omgeving van het projectgebied kunnen een beter beeld geven van de bodemtypes die mogelijks nog aanwezig zijn onder de ophoging binnen het projectgebied. Zo wordt ten noorden en ten zuiden van het projectgebied Lhcz-, Lecz- en Ldcz-bodemserie gekarteerd⁸. Deze series refereren naar:

- Lhcz-bodemserie: sterk gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B-horizont. De sedimenten worden lichter of grover in de diepte.
- Lecz-bodemserie: sterk gleyige zandleemgronden met reductie en verbrokkelde textuur B-horizont. De sedimenten worden lichter of grover in de diepte.
- Ldcz-bodemserie: matig gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B-horizont. De sedimenten worden lichter of grover in de diepte.

Deze bodemtypes refereren dus naar matig natte of natte zandleemgronden.

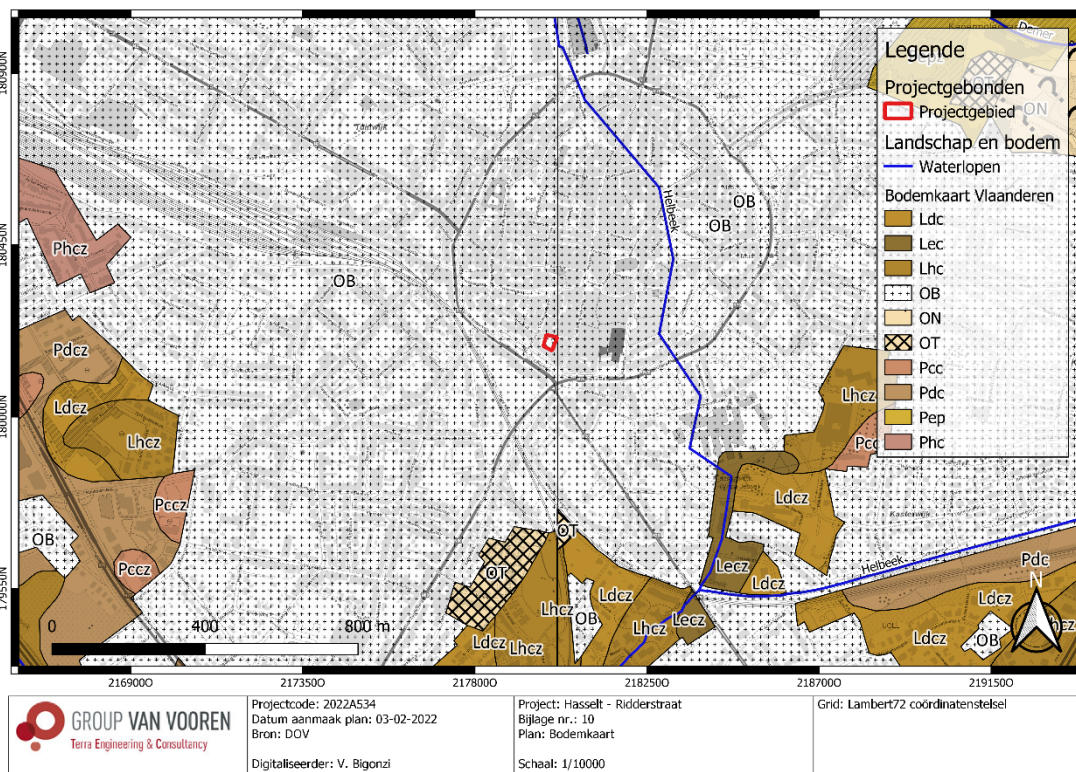

Fig. 1.26: Bodemkaart met situering van het projectgebied (© DOV).

⁸ Van Ranst & Sys 2000.

2.2 Historische beschrijving van het onderzoeksgebied

In deze paragraaf wordt een historische beschrijving opgenomen van het project- en projectgebied, met in een tweede paragraaf illustraties van relevante historische kaarten, plannen en eventueel iconografisch materiaal.

2.2.1 Historiografische bronnen⁹

De eerste vermelding van *Hasselth – hasel* (= hazelaar) + t-suffix – komt voor in een 13de-eeuwse kopie van een tekst uit 1171. De oudste kern is af te lezen uit een halfronde structuur op de westelijke oever van de Helbeek, waarop ook de kerk staat. Die kern ligt nabij de kruising van twee banen: de ene komende uit de Kempen (Demerstraat) en in de richting van Haspengouw en Luik lopend (nu Koning Albertstraat; de andere komend uit het Westen (Aldestraat) en verder lopend richting Maastricht (Maastrichterstraat). Opmerkelijk is de kronkel die de Maastrichterstraat op de rechteroever van de Helbeek maakt. Een hypothese is dat in deze bocht een versterking of residentie lag. Deze tweedeling op beide oevers van de Helbeek doet denken aan gelijkaardige structuren in de oudste kernen van Vlaamse steden. Ten noorden van het halffrond met de kerk lagen ook de oudste proviandmarkten, waaronder de visafslag en bij het raakpunt van Aldestraat en nederzetting lag de *Alde Halle*.

Rond het jaar 1000 ontstaat het graafschap Loon als leen van het Duitse keizerrijk. De nederzetting wordt weldra het centrum van dit graafschap en bij de ontstane woonkernen voegt zich een grafelijk munitio en enkele leen- en laathoven (onder meer Henegauw, Mombeek, Rapertingen, Trekschuren). In 1232 krijgt Hasselt de verheffing tot stad door Arnold IV, graaf van Loon, en circa 1281 (?) zijn de versterkingen opgebouwd, mogelijk gelijktijdig met het uitgraven van de Nieuwe Demer, een kunstmatige aftakking van de Demer, die doorheen de stad werd geleid. Juridisch resorteert de stad intra muros onder het Luiks recht, buiten de muren heerst het Loons recht. Het centrum van de stad was verlegd naar de Grote Markt (eerste vermelding in 1307) en een nieuw stratenpatroon was ontwikkeld in functie van dit nieuwe centrum: de nieuwe wegen leiden van de markt naar de verschillende stadspoorten, zodat een min of meer radioconcentrisch patroon ontstaat: de Maastrichterstraat, een belangrijke aftakking van de handelsweg Keulen-Brugge, naar de Maastrichterpoort, Kapelstraat en Diesterstraat naar de Kuringerpoort, Kempische straat (thans Hoog- en Demerstraat) naar de Kempische poort, Nieuw- of Truyerstraat naar de Nieuwpoort; de Havermarkt ontstond reeds vroeg als marktplaats, naast de Grote Markt; parallel met de stadswal liep de circumeatus, die met stegen verbonden was met de torens van de omheining. Na het aanleggen van de omwalling begonnen verschillende religieuze orden zich in de stad te vestigen.

Het economische leven tussen de 14de en de 16de eeuw werd beheerst door de lakennijverheid; een lakenhal werd opgericht op de hoek van de Hoogstraat met de Fruitmarkt, later verplaatst naar de hoek van de Koning Albertstraat met Grote Markt.

In 1366 werd het graafschap Loon ingelijfd bij het prinsbisdom Luik. In de 15de eeuw raakte de stad betrokken bij de Luikse burgeroorlogen tussen de Bourgondisch gezinde partij en de Frans gezinde groep onder leiding van de familie van der Marck: in 1468 werd de stad ingenomen door Karel de Stoute, in 1482 door Willem van der Marck, in hetzelfde jaar op hem veroverd door de troepen van Maximiliaan van

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Historische stadskern van Hasselt [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140049> (Geraadpleegd op 31-01-2022).
Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Hasselt [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13874> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

Oostenrijk, in 1485 ingenomen door Everard van der Marck; bij de verschillende belegeringen werden de versterkingen achtereenvolgens gedeeltelijk vernietigd en weer hersteld. De vesting werd opnieuw ontmanteld bij de bezetting door de Hollandse troepen (1675-1681); in 1705 werd de omwalling volledig gesloopt, op de poorten na, en vervangen door een aarden wal beplant met een dubbele bommenrij.

Tijdens de Franse bezetting (1795) werd Hasselt hoofdplaats van een arrondissement dat ressorteerde onder het departement Neder-Maas. Na de onafhankelijkheid werd Hasselt de hoofdstad der beide Limburgen, tot Noord-Limburg in 1839 bij Nederland werd gevoegd.

In 1845 werden de oude wallen omgevormd tot de huidige promenade. Het economisch leven, dat tot de 16de eeuw beheerst werd door de lakennijverheid, ondergaat na het verval van deze industrietak een reconversie naar de bierbrouwerij en later naar de jeneverstokerij, die haar hoogste bloei kent in de 19de eeuw. In 1842-1844 waren in Hasselt vierentwintig stokerijen gelegen, een derde van het totaal aantal stokerijen van Limburg; dit aantal nam in de loop der 19de eeuw nog toe; vanaf de tweede helft van de 19de eeuw groeiden deze bedrijven uit tot productie-eenheden op industriële schaal; vanaf de jaren 1860 werd ook aan buitenlandse export gedaan. Na aanleg van de spoorweglijn ten zuiden van de stad (1847) en het graven van de kanaalkom ten noordoosten (1858), begon de industrie zich ook buiten de stadskern te ontwikkelen.

De woningbouw was tot midden 19de eeuw beperkt gebleven tot het gebied intra muros, en de oude gehuchten Godsheide (ten noordoosten) en Rapertingen (ten zuidoosten), die zich tot straatdorpen ontwikkelden. De vakwerkbouw bleef vrij lang het stadsbeeld beheersen (huis "'t Sweert" op de Grote Markt); van circa 1500 werd overgegaan naar baksteenbouw, aanvankelijk uitsluitend voor religieuze gebouwen (refugiehuis van Herkenrode in de Maastrichterstraat, 1542), vanaf het eind van de 16de eeuw ontstaat het type van bakstenen herenhuis met hoektorentje (huis "De Gulden Put" op de Havermarkt en "De Arend" in de Kapelstraat). Bij het begin van de 18de eeuw werd het versteningsproces vrij algemeen ingezet, getuige hiervan zijn de resterende, kleinere burgerwoningen in late Maasstijl en classicistische stijl, die in de hele stad, doch vooral aan de belangrijkste invalswegen worden aangetroffen.

In de eerste helft van de 19de eeuw begon de uitbreiding van de stad extra muros: ontstaan van beperkte lintbebouwing aan de vier invalswegen, vlakbij de stad; concentratie van de fin-de-siecle architectuur op de pas aangelegde promenade. De gehuchten Runkst en Kiewit ontwikkelden zich begin 20ste eeuw. Na de WOII kent de stad een sterke expansie, met ontwikkeling van de andere wijken: de Casterwijk ten oosten, thans uitgebreid met de Catharinawijk; de Kempische wijk ten noorden en noordoosten, met scholenconcentratie; de Willemswijk ten noordwesten; 't Gaarveld bij Runkst. Zeer recent zijn de wijken 't Hollandsveld en Henegauwbos. De oorzaak van deze expansie is de vestiging van administratie en scholen in de provinciehoofdstad, en de economische ontsluiting van de streek door de steenkoolontginning. Deze vrij recente expansie was de oorzaak van een grondige wijziging in het stadsbeeld: verschillende interessante voorbeelden van burgerlijke architectuur (Gravenhuis, Claverblat) gingen verloren, en de afbraak der kloostergebouwen, ingezet na de onteigening en verkoop tijdens de Franse bezetting, ging verder (augustijnen-, cellebroeders-, bonnefantenklooster). De kleinschalige stedelijke architectuur heeft in de laatste 50 jaren moeten wijken voor nieuwebouw, die op vele plaatsen het stadsbeeld begint te bepalen.

De naam van de Ridderstraat komt voor het eerst voor in 1568 als *inde Coetelstraet oft Ridderstraet*. De oude naam *Cotel*, *Kutel*, *Koetel*, bestond al in de 14de eeuw. De *Kutelstraet* werd in de 15de en de 16de eeuw gesitueerd tussen het waterloopje *de Vuylbeke* en de Nieuwstraat (Koning Albertstraat). De benaming 'ridder' zou afgeleid zijn van de heer Cox de Hommelen die in het Hotel Schwartenberch aan

de Havermarkt woonde. In de 18de eeuw werden er in het deel van de *Kutelstraat*, dat bij de *Kutelsteeg* (Cellebroedersstraat) begon en liep tot aan de Nieuwstraat, varkens verkocht. Dat deel kreeg als naam Oude Varkensmarkt. Op 7 november 1966 besliste de gemeenteraad om de Oude Varkensmarkt in de Ridderstraat op te nemen. Van de oorspronkelijke bebouwing bleef, op enkele voorbeelden na (voornamelijk 19de- en begin 20ste-eeuwse rijhuizen) weinig bewaard. Het huidige straatbeeld wordt bepaald door appartementsgebouwen, garages en opslagplaatsen; op verscheidene plaatsen wordt de straatwand onderbroken, en zijn de achtergevels der grootschalige appartementen en bankgebouwen (tot acht bouwlagen) van de ring en de Havermarkt zichtbaar.¹⁰

2.2.2 Historische cartografie

De oudst geraadpleegde historische kaart betreft de Villaretkaart uit 1745-1748 (Fig. 1.27 en Fig. 1.27). Deze geeft het projectgebied binnen de stadsomwalling van Hasselt weer. De Ridderstraat bestaat al en er wordt algemeen bebouwing gekarteerd ter hoogte van het projectgebied. Buiten de stadskern van Hasselt is de omgeving nog redelijk onbebouwd en omvat landbouwgronden.

Een kaart van Hasselt (Fig. 1.27) uit 1759 toont bebouwing ter hoogte van de volledige Ridderstraat met achterliggende tuinzone in het binnengebied dat uitkomt ter hoogte van de omwalling en de zuidelijk gelegen Sint-Truiderspoort.

De Ferrariskaart uit 1775 (Fig. 1.30 en Fig. 1.31) geeft een gelijkaardig gedetailleerd beeld in de omgeving van het projectgebied. Het projectgebied is volledig bebouwd ter hoogte van de Ridderstraat met een tuinzone achter deze bebouwing dat als een binnengebied van een wijk kan beschouwd worden. Alle gebouwen komen uit op dit binnengebied (tuinzone), dat op zijn beurt uitkomt op de historische omwalling.

Het primitieve kadasterplan van 1831 (Fig. 1.27) toont het projectgebied ter hoogte van de "*Verkens Markt*". Een deel van de Ridderstraat werd Varkensmarkt genoemd o.w.v. de verkoop van varkens. Het projectgebied is voorgesteld met verschillende gebouwen langs de straat en een onbebouwde zone daarachter. In totaal situeren zich binnen het projectgebied 3 hoofdgebouwen ter hoogte van de huidige Ridderstraat: nr. 851, 862 en 861. In het zuidoostelijke gedeelte staan heel wat gebouwen gekarteerd die mogelijks als koterijen kunnen geïnterpreteerd worden. Ter hoogte van het achterliggende thans aanwezige bijgebouw (toiletten van huisnr. 12) was anno 1831 ook een bijgebouw aanwezig. Het binnengebied lijkt nu wel in het zuiden afgesloten te zijn door gebouwblok nr. 850 (op 18de-eeuwse kaarten leek dit binnengebied in het zuiden open te zijn richting de omwalling). Hieruit valt een toename van bebouwing doorheen het van de 19de eeuw af te leiden als gevolg van de bevolkingstoename in de steden. Mogelijk gaat het hier zelfs over het ontstaan van de eerste vormen van een beluik. De kaart maakt ook melding van het Klein Begijnhof ten westen van het projectgebied, ter hoogte van de huidige Kleine Ridderstraat. Verder archeologisch vooronderzoek dient de volgende hypothese verder uit te klaren, maar mogelijk karteert het primitief kadaster op het midden van percelen 832 en 861 een waterput. Nabij de zuidelijke perceelsgrens voor gebouwblok 351 zou dan ook mogelijk een waterput aanwezig geweest zijn. Beide waterputten worden aangeduid met een pijltje richting de gebouwen.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Ridderstraat [online] <https://id.erfgoed.net/themas/4642> (Geraadpleegd op 03-02-2022).
Hasel: Ridderstraat [online] <https://hasel.be/ridderstraat> (Geraadpleegd op 03-02-2022).

De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840; Fig. 1.31) vermeldt ter hoogte van de voormalige historische omwalling 'Fortifications', hetgeen suggereert dat de stadsomwalling anno 1840 nog aanwezig was. Algemeen is het kaartbeeld *intra muros* zeer algemeen en abstract, hetgeen niet toelaat een gedetailleerde historische kaartanalyse uit te voeren voor het projectgebied en omgeving. Hetzelfde algemene kaartbeeld van de historische kern van Hasselt geldt ook voor de Vandermaelenkaart (1846-1854; Fig. 1.34). Buiten de stadsomwalling daarentegen is een zeer sterke landschapsevolutie merkbaar in de eerste helft van de 19de eeuw. Zo is er een sterke toename van bebouwing en industrie. Van groot belang is de aanwezigheid van het station vanaf de Vandermaelenkaart.

De topografische kaarten uit de tweede helft 19de eeuw en eerste helft 20ste eeuw (1873-1939; Fig. 1.35- Fig. 1.37) tonen een snelle landschapsevolutie buiten de stadskern van Hasselt. De historische omwalling lijkt nu volledig verdwenen te zijn. Binnen deze omwalling blijft de situatie nagenoeg onveranderd. De abstracte weergave van de historische kern van Hasselt op de topografische kaarten laat niet toe om een gedetailleerde analyse te doen van de situatie ter hoogte van het projectgebied.

De eerste beschikbare luchtfoto dateert van 04 september 1944 (vlucht US30/4730 foto 219) (Fig. 1.39). Deze luchtfoto toont dat het projectgebied volledig bebouwd is ter hoogte van de Ridderstraat, overeenkomstig met de situatie op het primitief kadaster uit 1831. Achter het gebouw is het binnengebied nog steeds onbebouwd.

De topografische kaart van 1969 (Fig. 1.39) toont de snelle landschapsevolutie buiten de stadskern verder. De spoorwegen nemen toe rond het station van Hasselt. Zo is het geval van de bebouwing buiten de voormalige omwalling van de stad. De luchtfoto van 1971 (Fig. 1.40) geeft een gelijkaardig beeld van het projectgebied en haar omgeving. Het gebouw ter hoogte van nummer 12 van de Ridderstraat is zichtbaar. De topografische kaart van 1989 (Fig. 1.40) toont deze evolutie verder.

De luchtfoto van 1979-1990 (Fig. 1.41) geeft een duidelijk beeld van de verstedelijking in en rond Hasselt. Ter hoogte van het projectgebied blijft het gebouw aanwezig. Naast dit gebouw is het terrein onbebouwd maar verhard. Op deze luchtfoto is de voormalige omwalling van Hasselt te raden door de aanwezigheid van grotere straten rond de stadskern van Hasselt. De latere luchtfoto's geven een gelijkaardig beeld ter hoogte van het projectgebied (Fig. 1.42 - Fig. 1.42). Het gebouw is duidelijk zichtbaar met een verharde parking langs en achter het gebouw.

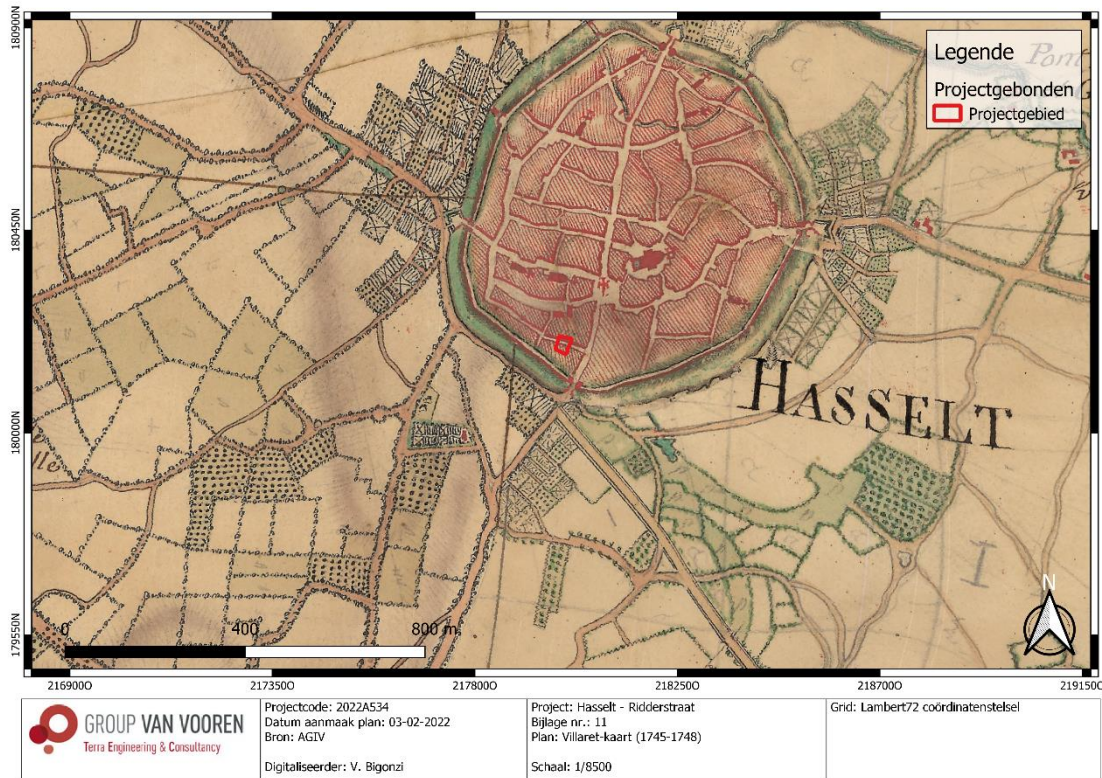

Fig. 1.27: Villaret-kaart (1745-1748) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

Fig. 1.28: Detail uit Villaret-kaart (1745-1748) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

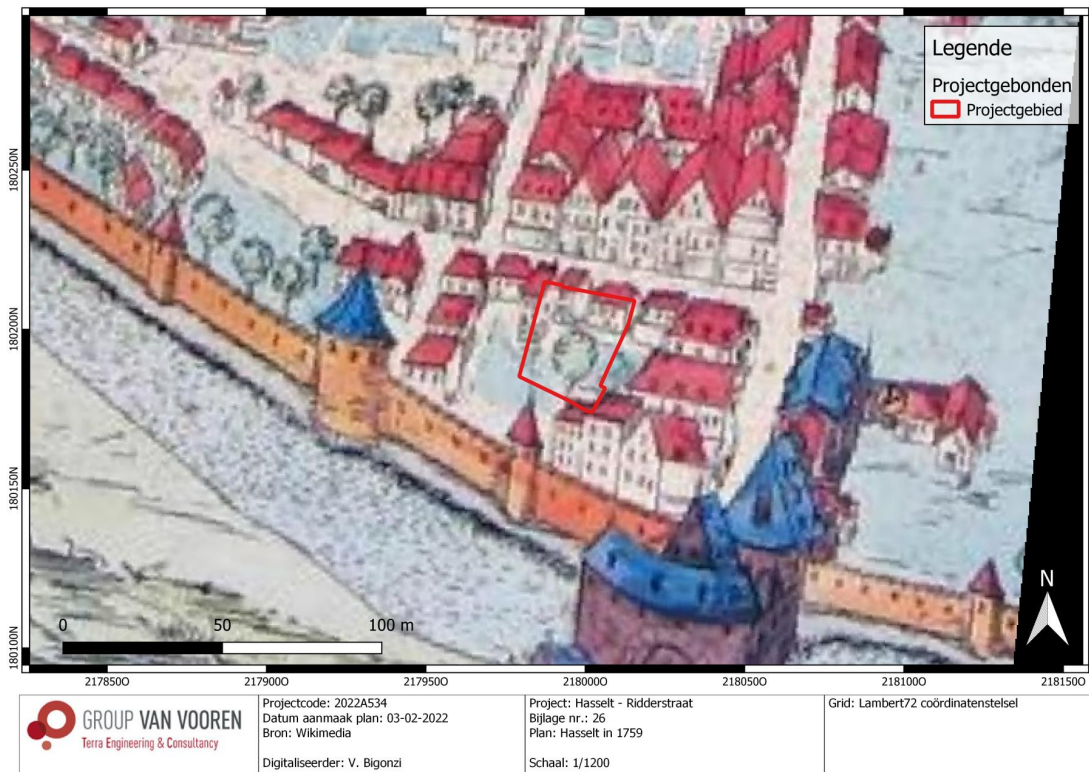

Fig. 1.29: Hasselt (1759) met situering van het projectgebied (© Wikimedia).

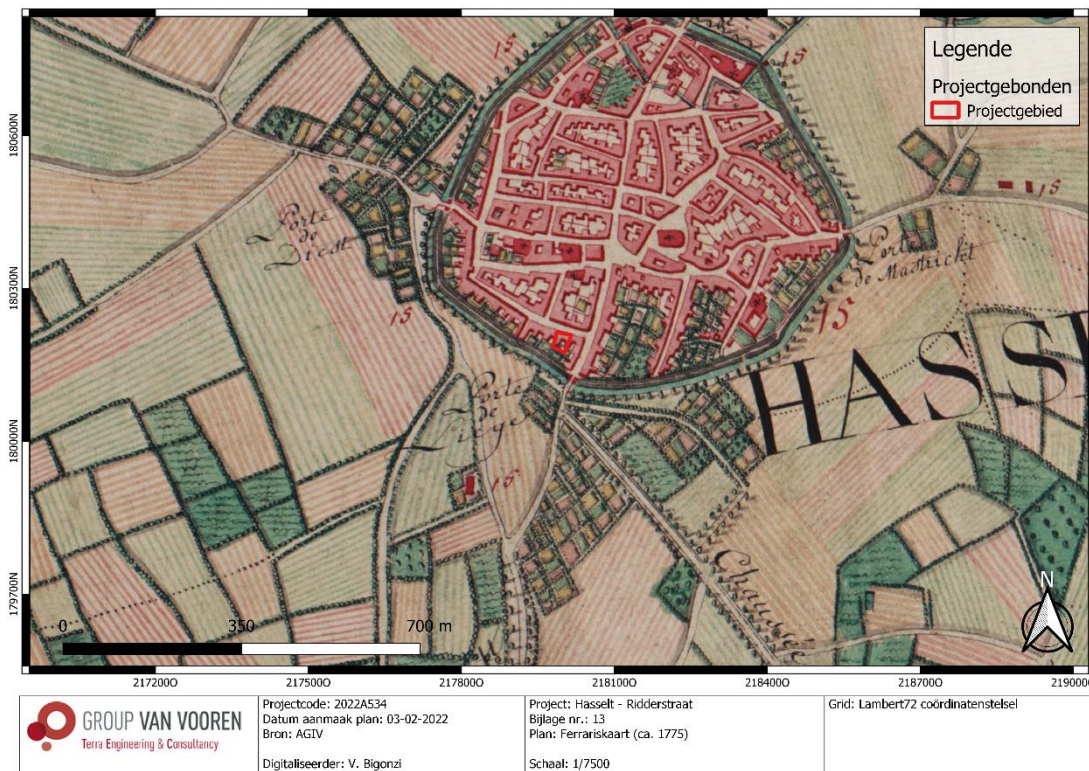

Fig. 1.30: Ferrariskaart (ca. 1775) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.31: Detail uit Ferrariskaart (ca. 1775) met situering van het projectgebied (© AGIV).

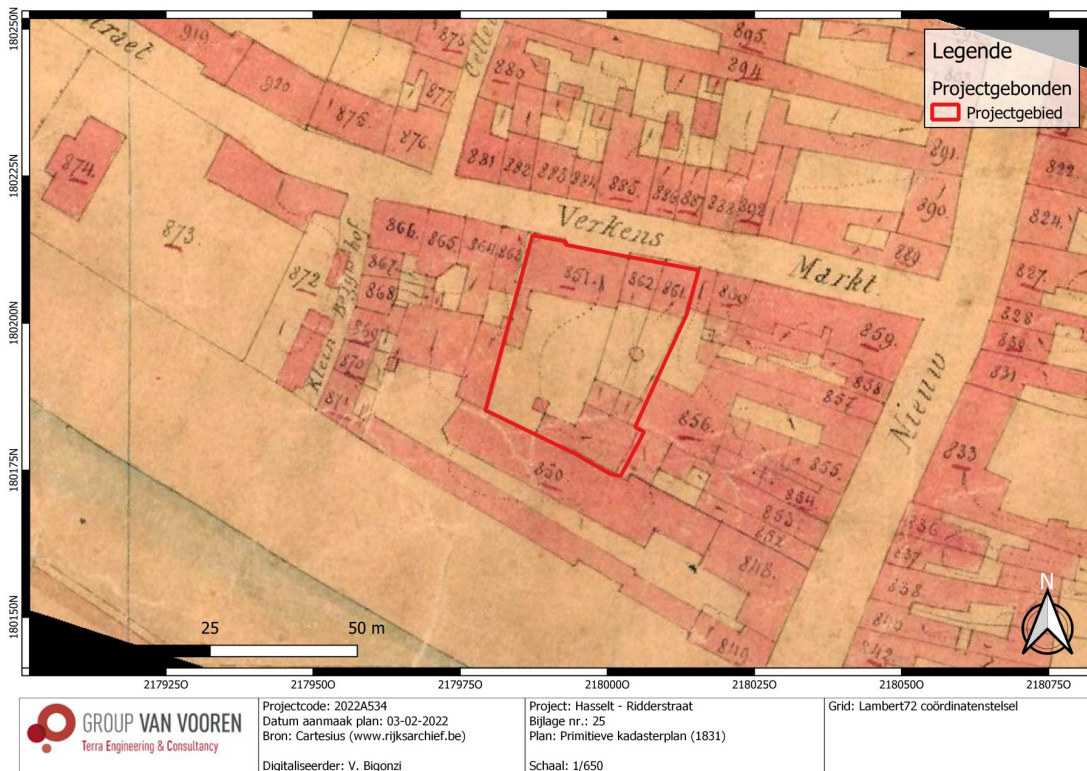

Fig. 1.32: Primitieve kadasterplan (1831) met situering van het projectgebied (© AGIV).

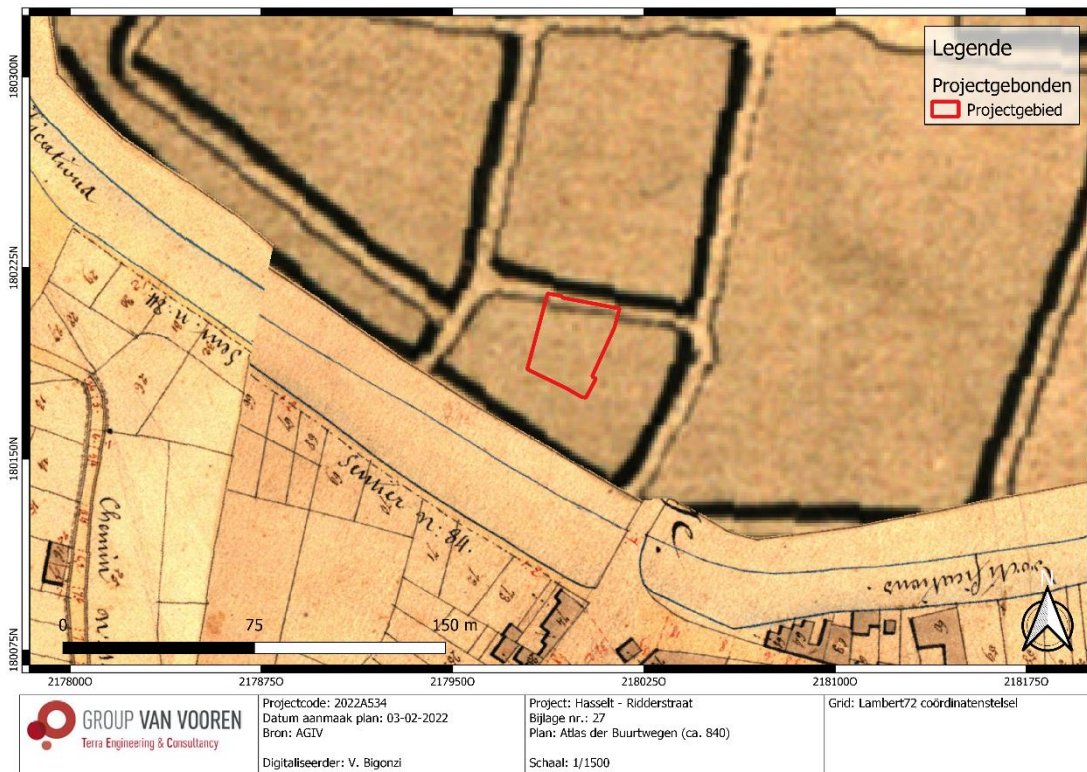

Fig. 1.33: Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.34: Vandermaelenkaart (1846-1854) met situering van het projectgebied (© AGIV).

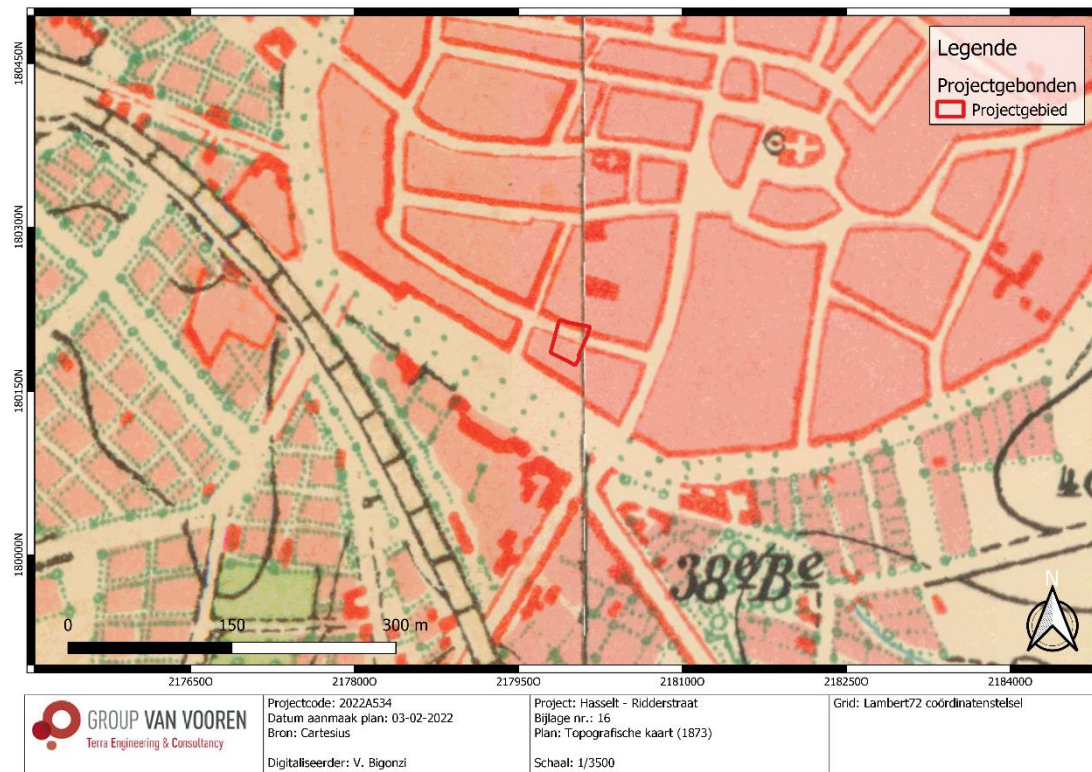

Fig. 1.35: Topografische kaart (1873) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

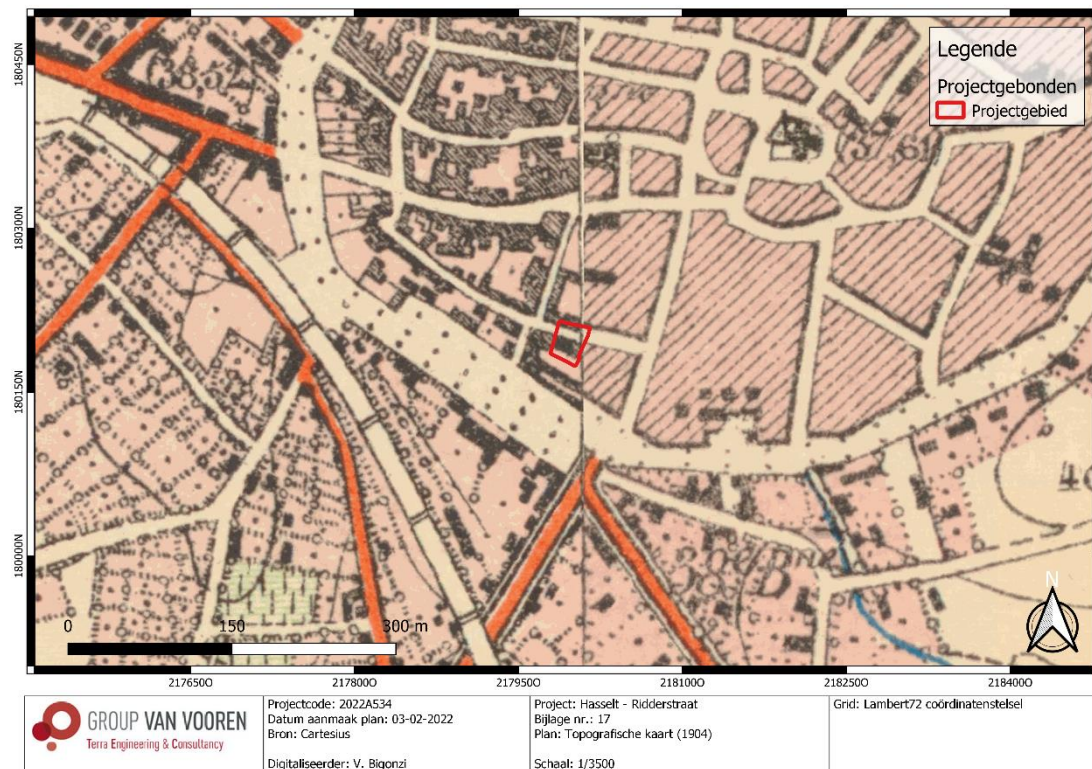

Fig. 1.36: Topografische kaart (1904) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

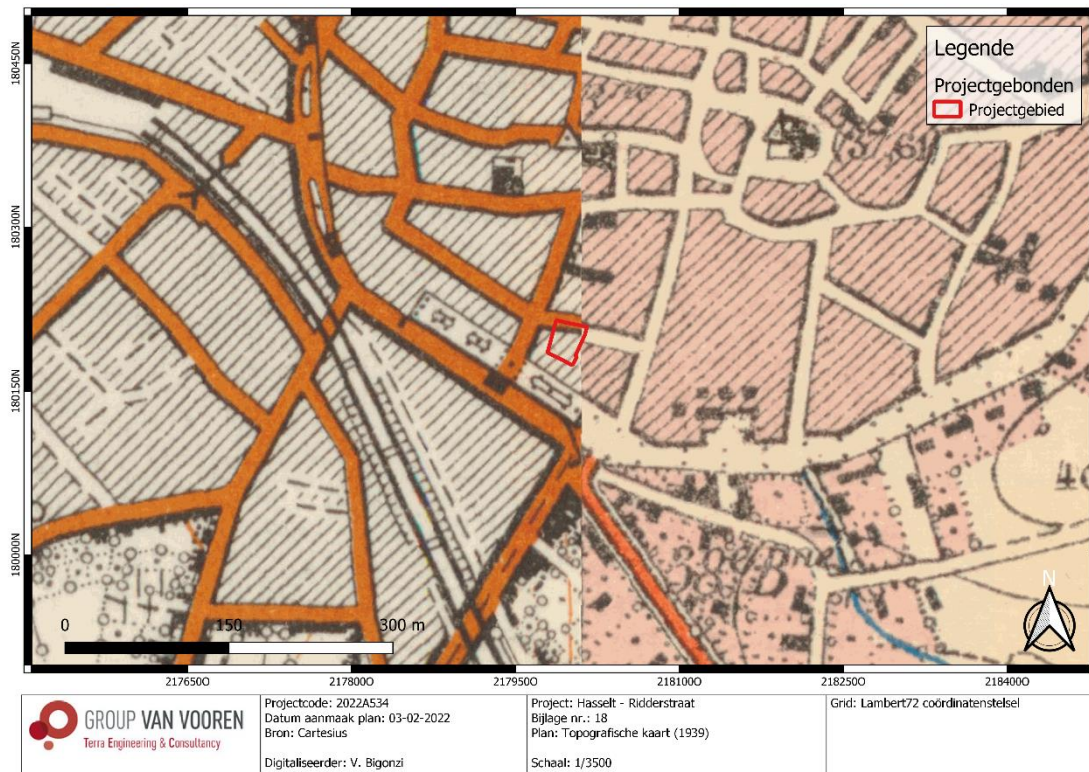

Fig. 1.37: Topografische kaart (1939) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

Fig. 1.38: Luchtfoto (1944-1945) met situering van het projectgebied (@ Onderderadar.be).

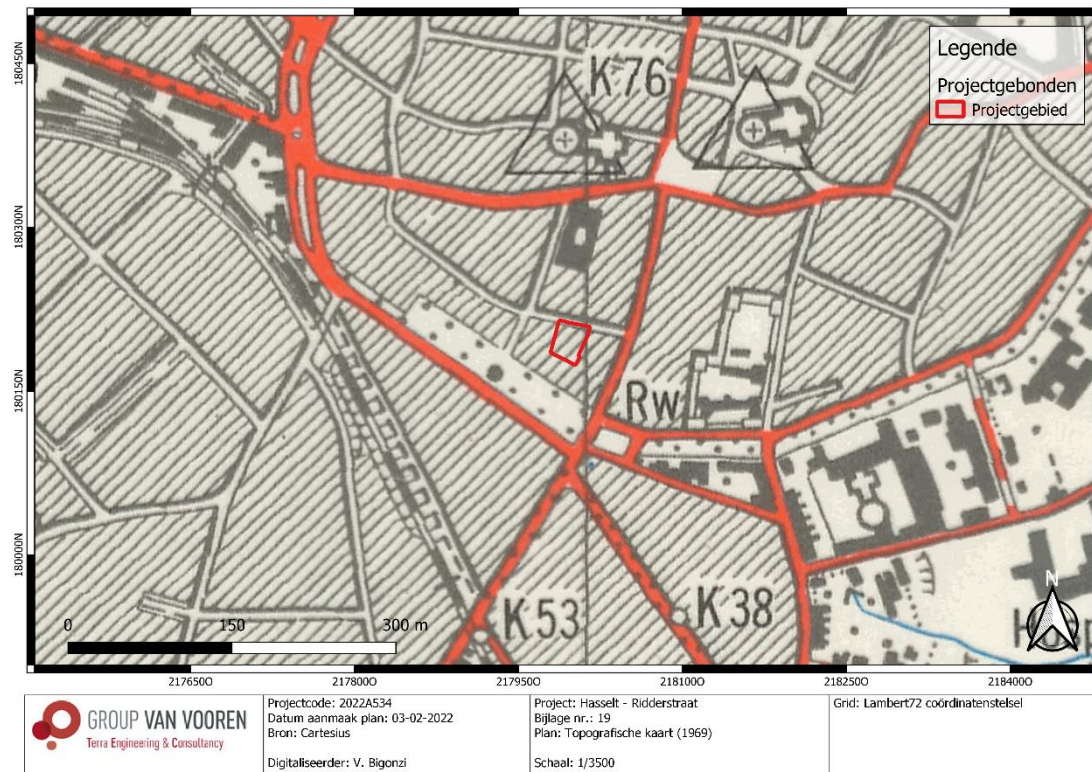

Fig. 1.39: Topografische kaart (1969) met situering van het projectgebied (@ Cartesius).

Fig. 1.40: Luchtfoto (1971) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

Fig. 1.41: Luchtfoto (1979-1990) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.42: Topografische kaart (1989) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

Fig. 1.43: Luchtfoto (1995) met situering van het projectgebied (© Cartesius).

Fig. 1.44: Luchtfoto (2000-2003) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.45: Luchtfoto (2005-2007) met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 1.46: Luchtfoto (2008-2011) met situering van het projectgebied (© AGIV).

2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

Tot op heden zijn in het projectgebied geen archeologische onderzoeken uitgevoerd; wel zijn er vindplaatsen en CAI-locaties in de omgeving van het plangebied gekend (Fig. 1.50). De CAI-gegevens geven ons belangrijke indicaties over vroegere menselijke aanwezigheid binnen het projectgebied en in haar omgeving.

De meest nabijgelegen CAI-waarde (CAI 982784) bevindt zich op ca. 45 m ten noorden van het projectgebied. Na een geografische inventarisatie die in Hasselt uitgevoerd werd, heeft men de locatie van het voormalige Cellebroedersklooster kunnen afbakenen. Dit klooster is zichtbaar op de Villaret-kaart van de 17de eeuw. Het gebouw is dan een rechtbank en gevangenhuis geworden.

Ook ten noorden van het projectgebied maar op verdere afstand zijn er CAI-waarden die gerelateerd zijn met de Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd. De geografische inventarisatie heeft aangetoond dat de lakenhallen van de 15de – 16de eeuw aanwezig waren op ca. 115 m ten noorden van het projectgebied (CAI982788). Naast deze lakenhallen heeft een opgraving sporen van woonhuizen en kelder aangeleverd (CAI700502). Deze sporen werden van de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gedateerd.

Door haar ligging binnen de voormalige stadsomwalling van Hasselt bevinden er zich in de omgeving van het projectgebied twee CAI-waarden die daarmee gerelateerd zijn. Deze twee indicatoren betreffen de stadsomwalling van de Late Middeleeuwen (CAI 207116) en de voormalige Sint-Truiderpoort (CAI207120). Deze bevinden zich op een afstand van tussen 60 en 90 m ten zuiden van het projectgebied. Hasselt zou rond 1281 versterkt zijn, na haar verheffing tot stad in 1232. Deze stadsomwalling was voorzien met torens en vier poorten: Maastrichterpoort, Sint-Truiderpoort, Kuringerpoort of Diestsepoort en Kempische poort. Omwille van deze stadsomwalling was het centrum van Hasselt naar de Grote Markt verlegd en een nieuw straatpatroon werd aangelegd. De nieuwe straten leidden van de markt tot de stadspoorten. Deze stadsomwalling heeft verschillende fase van opbouw en sloopwerken. Al in het midden van de 15de eeuw werden delen van muren gesloopt en grachten gedempt. Wederopbouw volgde maar er kwamen nieuwe sloopwerken door opeenvolgende politieke en militaire conflicten. Bij de bezetting door de Hollandse troepen in 1675-1681 werd de vesting werd opnieuw ontmanteld. In 1705 werd de omwalling volledig gesloopt, op de poorten na, en vervangen door een aarden wal beplant met een dubbele bomenrij. Tijdens de jaren na 1830, toen Hasselt een garnizoenstad werd, had men de wallen nog versterkt met kleine bastions en werd de groene zone rond de stad gebruikt als militair oefenterrein. Uiteindelijk tussen 1846 en 1850 werd de stadsomwalling volledig ontmanteld. De oude wallen werden omgevormd tot de huidige promenade.¹¹

Op een afstand van ca. 120 m ten oosten heeft een archeologisch vooronderzoek, gevolgd door een vlakdekkende opgraving, grondsporen van de Late Middeleeuwen aangeleverd (CAI208436). Er konden niet direct structuren onderscheiden worden maar dit heeft te maken van de stedelijke context waarin het zich bevindt. Er zijn ook muurrestanten van de 19de eeuw aangetroffen. Het archeologische vlak was ongeveer op 1,3 m onder het huidige maaiveld aangetroffen. Het referentieprofiel heeft aangetoond dat er een ongeveer 0,8 m dik puinpakket aanwezig was, met daaronder mogelijke resten van een oude ploeglaag. De oudste aangetroffen vondsten dateren van het Mesolithicum en betreffen lithisch materiaal. Een Neolithische bijl werd aangetroffen, wat de aanwezigheid van de eerste landbouwers in

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Historische stadskern van Hasselt [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140049> (Geraadpleegd op 09-02-2022).
Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Hasselt [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13874> (Geraadpleegd op 09-02-2022).

Hasselt bevestigt. Enkele scherven aardewerk van de Metaaltijden tot en met de Merovingische Periode werden ook opgegraven. Niettemin werden de vondsten ouder dan de 13de eeuw redelijk beperkt. Het onderzoek heeft aangetoond dat het terrein grotendeels gekenmerkt werd door kleiontginningskuilen. Deze kuilen werden opgevuld met de uitgraving van de jongere kuilen en sporadisch afval. Er werden geen baksteen- of pottenbakkersovens teruggevonden, waardoor het moeilijk is te zeggen of de klei lokaal gebuikt werd. Het aangetroffen aardewerk omvat voornamelijk rood aardewerk en Maaslands aardewerk. De uitzonderlijke vondst van een 'Hanze-schaal' wijst op de aanwezigheid van welgestelde (geestelijke) mensen. Deze schaal wordt doorgaans in verband gebracht met het ritueel wassen van de handen in een al dan niet religieuze context. Na de ontginning van klei is het terrein onbebouwd gebleven. Er werden geen paalkuilen aangetroffen die naar een plattegrond zouden kunnen verwijzen.¹²

Fig. 1.47: Overzichtsfoto van de sporen aangetroffen in Werkput 1 (© Smeets 2015).

¹² Cousin & De Raymaecker 2018, 45-46.

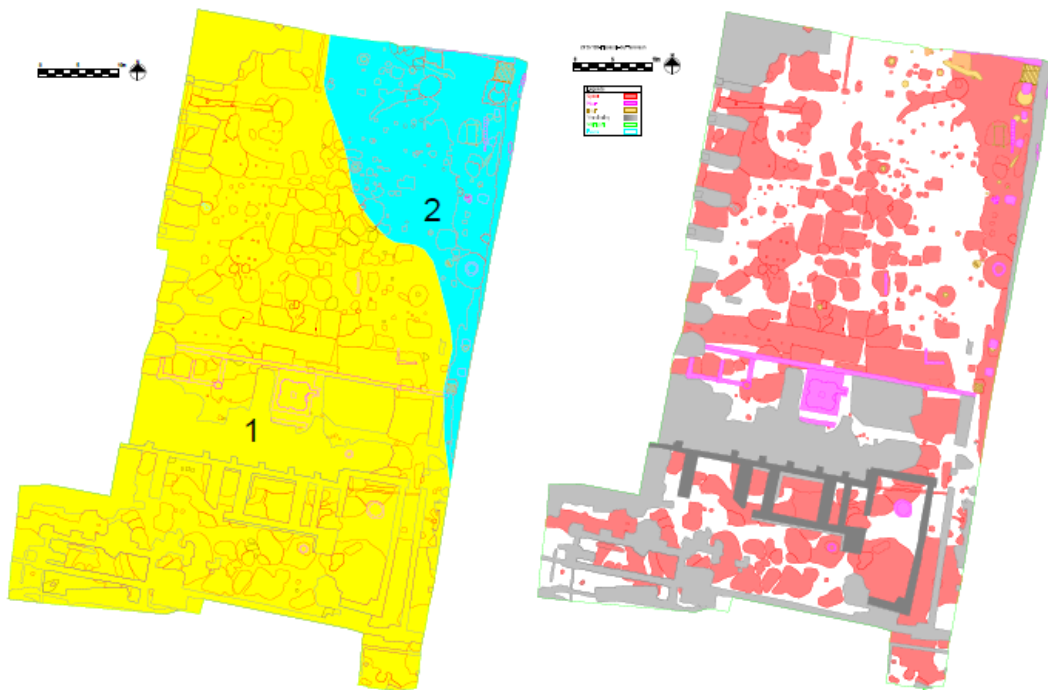

Fig. 1.48: Ongepubliceerd sporenplan van het projectgebied ter hoogte van de Sint-Jozefstraat (1=kleiig zand; 2=beekalluvium)(Bron: Cousin & De Raymaeker 2018, 45-46.)

De CAI-gegevens worden in paragraaf 2.3.1 verder toegelicht.

2.3.1 CAI-gegevens

<u>Tabel 1: Overzicht van de CAI-waarden</u>			
ID-nummer	Situering	Naam	Omschrijving
982784 ¹³	Ca. 45 m N	Cellebroedersklooster I	Archeologisch onderzoek (geografische inventarisatie) De Cellebroeders of Alexianen vestigden zich in 1439 in Hasselt. De kloosterkerk van de Cellebroeders staat op de Villaret-kaart. Ook op de primitieve kadasterkaart (1839) wordt ze vermeld, maar het gebouw is dan een rechtbank en 'Gevangenhuis' geworden.
208436 ¹⁴	Ca. 120 m O	Guffenslaan	Archeologisch vooronderzoek Grondsporen van de Late Middeleeuwen. Grondsporen die met de stedelijke context te maken hebben, maar waarin niet onmiddellijk een structuur herkend kon worden + muurrestant van de 19 ^{de} eeuw.
207116 ¹⁵	Ca. 60 m Z	Middeleeuwse stadsomwalling	Indicator Stadsomwalling van de Late Middeleeuwen
207120 ¹⁶	Ca. 90 m Z	Sint-Truiderpoort	Indicator Stadspoort (kaartstudie)
982788 ¹⁷	Ca. 115 m N	Lakenhalle I	Archeologisch onderzoek (geografische inventarisatie) Lakenhalle van de 15 ^{de} -16 ^{de} eeuw In de 15 ^{de} eeuw werd de 'Alde halle' vervangen door een nieuwe en grotere 'Lakenhalle' met vlees- en broodhuis, gelegen tussen de Grote Markt en de Havermarkt, de twee belangrijkste marktplaatsen van de stad.
700502 ¹⁸	Ca. 115 m N	Het Leerske	Opgraving Sporen van woonhuizen en kelder van de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Cellebroedersklooster I [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982784> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Guffenslaan [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/208436> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Middeleeuwse stadsomwalling [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207116> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Truiderpoort [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207120> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Lakenhalle I [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982788> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Het Leerske [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/700502> (Geraadpleegd op 31-01-2022).

2.3.2 Vastgesteld bouwkundig erfgoed

Het gebouw ter hoogte van de Ridderstraat 12 is een vastgesteld bouwkundig element (erfgoedobject met ID22087). Deze waarneming omvat enkele stadswoningen in de Ridderstraat (nr 12 tot en met 16). Het betreft een fraaie reeks breedhuizen, met huidig uitzicht uit de eerste helft van de 19de eeuw, doch oudere kern. Deze stadswoningen zijn enkelhuizen van respectievelijk drie, twee en drie traveeën en twee, drie en twee bouwlagen onder zadeldaken (Vlaamse pannen, kunstleien op nummer 12). De gebouwen zijn in baksteen met beschilderde gevels, nummer 12 gecementeerd en beschilderd. De gebouwen hebben rechthoekige vensters met hardstenen lekdrempels (oorspronkelijk houtwerk). De deuren zijn rechthoekig in een hardstenen omlijsting. Nummer 12 heeft een licht verhoogde begane grond, met trapje voor de deur. In de zijgevel is de oude kern in stijl- en regelwerk zichtbaar: bakstenen vullingen en rijke houtconstructie.¹⁹

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Stadswoningen [online]
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/22087> (Geraadpleegd op 28-01-2022).

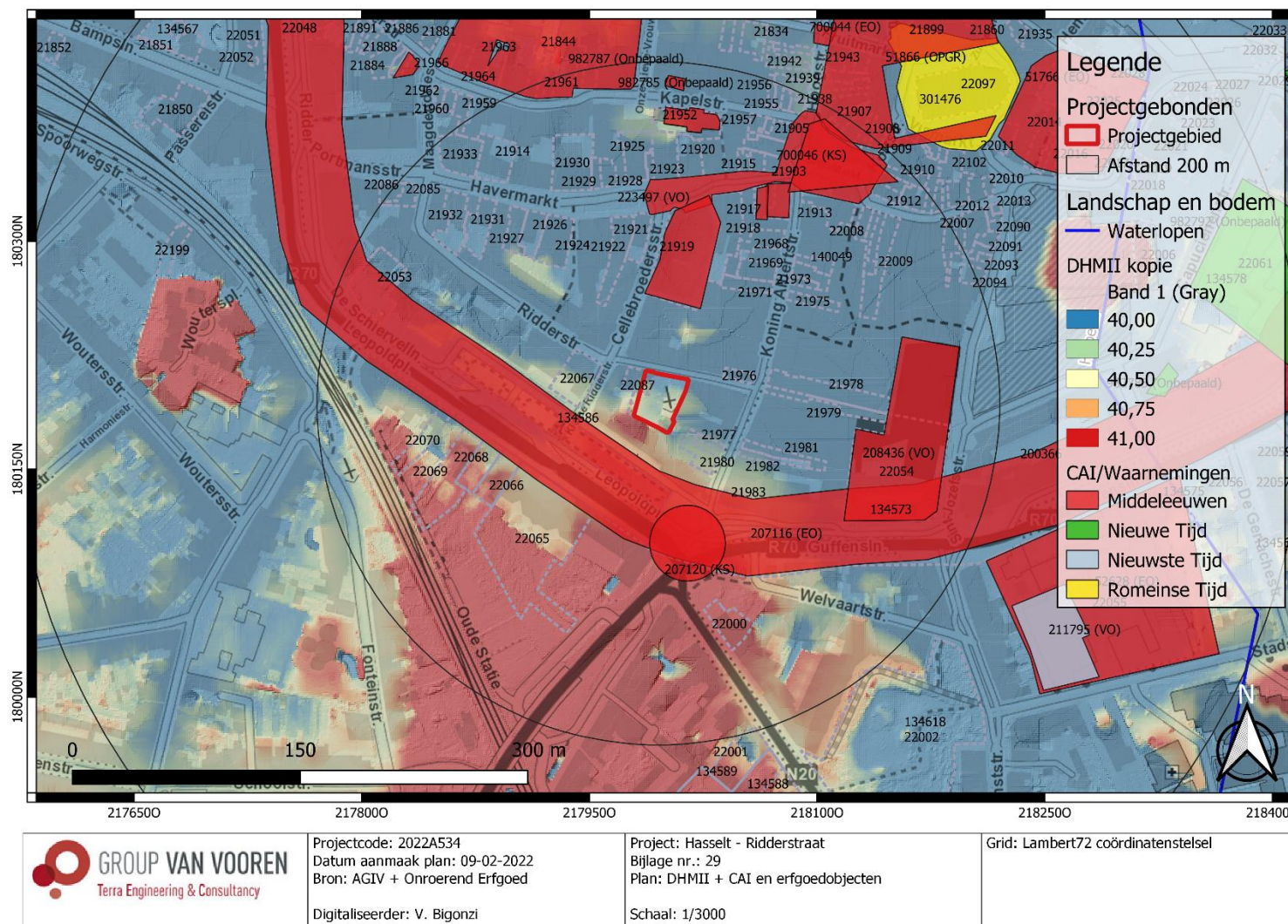

Fig. 1.49: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met CAI-gegevens in de omgeving (© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).

2.3.3 (Archeologie)nota's

Ter hoogte van het projectgebied werd er nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de directe omgeving van het projectgebied, binnen een straal van 180 m, werd tot op heden vijf archeologienota's opgesteld.

In dezelfde straat van ons projectgebied, in de Ridderstraat, werd een archeologienota met ID5879 opgesteld. Deze archeologienota heeft een proefputtenonderzoek voorgesteld omwille van de archeologische verwachting ter hoogte van het projectgebied. De archeologienota met ID12920, ca. 150 m ten noordoosten van het projectgebied, is tot dezelfde conclusie gekomen en heeft eenzelfde advies opgesteld. Ook ten noordoosten van het projectgebied, op een afstand van ca. 80 m, heeft de archeologienota met ID4873 een vrijgave voorgesteld. De huidige verstoringen ter hoogte van het bestaande gebouw zijn dieper dan het archeologische niveau dat werd vastgesteld in andere onderzoeken.

Ten zuidoosten van het projectgebied, op een afstand van ca. 170 en 180 m, werden twee archeologienota's opgesteld. In beide gevallen werd een vrijgave voorgesteld omwille van de beperkte kenniswinst die een vervolgonderzoek zou kunnen brengen.

<i>Tabel 1: Overzicht van (archeologie)nota's</i>		
ID-nummer	Situering	Omschrijving
5879 ²⁰	Ca. 140 m W	Vooronderzoek Hasselt Ridderstraat Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van verbouwen van gebouw - met PVM voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefputtenonderzoek).
12920 ²¹	Ca. 150 m NO	Vooronderzoek Hasselt Maastrichterstraat Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van de bebouwing van een nieuw gebouw - met PVM voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefputtenonderzoek).
4873 ²²	Ca. 80 m NO	Vooronderzoek Hasselt - Koning Albertstraat Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van de bebouwing van een nieuw gebouw – vrijgave (huidige verstoringen dieper dan potentieel archeologisch niveau).
1302 ²³	Ca. 170 m ZO	Vooronderzoek Hasselt - Guffenslaan Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van de bebouwing van een nieuw gebouw – vrijgave (archeologisch potentieel verwacht maar oppervlakte van terrein te beperkt en dus geen contextuele omkadering).
3749 ²⁴	Ca. 180 m ZO	Vooronderzoek Hasselt - Toekomststraat, Archeologienota – bestaande uit een bureauonderzoek – ter aanleg van de bebouwing van een nieuw gebouw – vrijgave (beperkte kenniswinst).

²⁰ Claesen et al. 2017.

²¹ De Raymaecker & Van Roy 2019.

²² Praet 2017.

²³ Deville & Houbrechts 2016.

²⁴ Van Mierlo 2017.

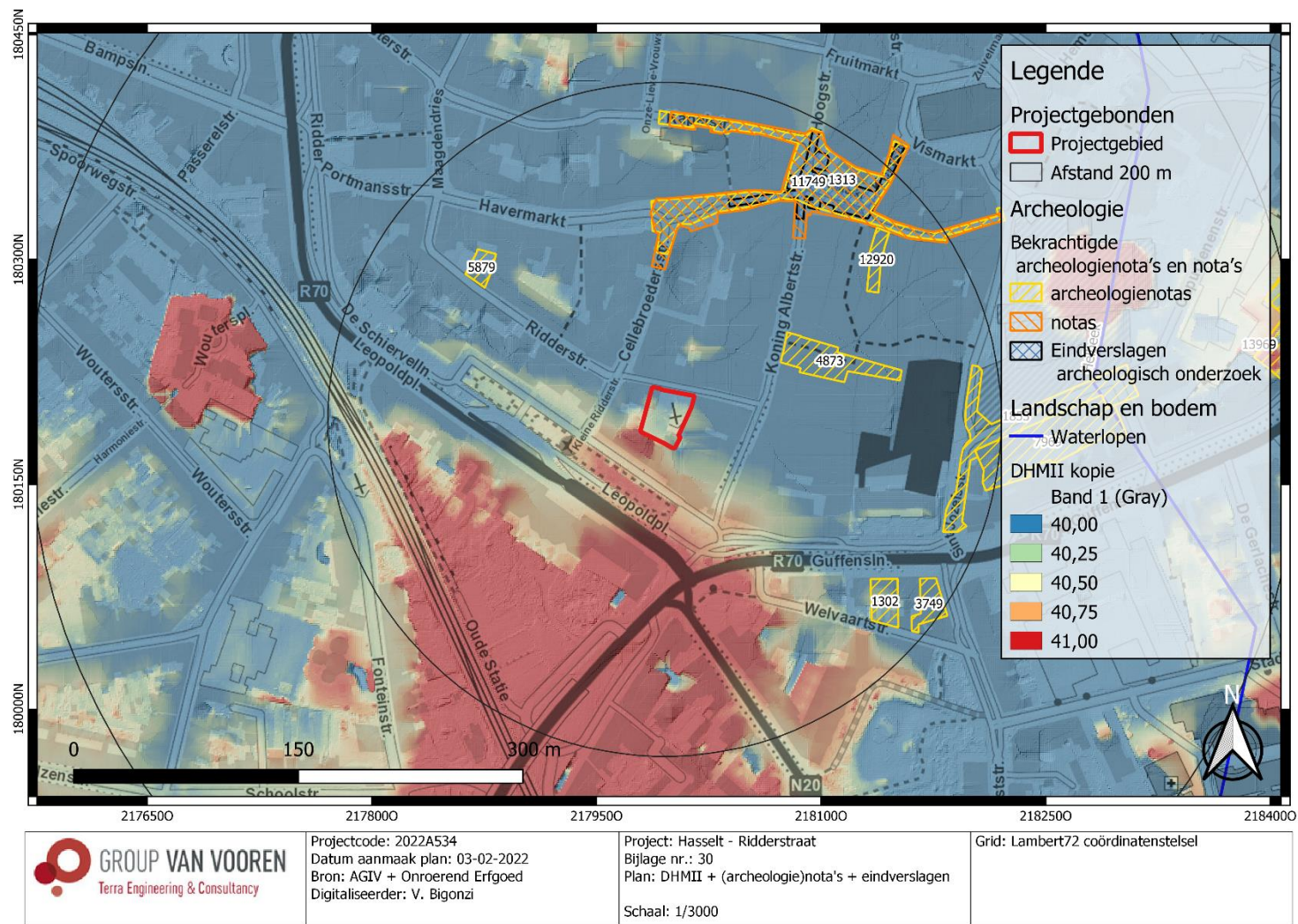

Fig. 1.50: Digitaal hoogtemodel (DHM II) met (archeologie)nota's in de omgeving (© AGIV en agentschap Onroerend Erfgoed).

2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

De geplande werkzaamheden omvatten het bouwen van een meergezinswoningencomplex (11 woonentiteiten met ondergrondse parkeergarage en een tuinzone) ter hoogte van de Ridderstraat nr. 12 en de aanpalende parking tussen nrs. 4 en 12. in Hasselt. Het aanwezige gebouw op huisnummer 12, is een vastgesteld bouwkundig element (erfgoedobject met ID22087). De afbraak van dit gebouw dient te gebeuren onder begeleiding van een erkend archeoloog, eventueel aangevuld met een bouwhistoricus. De Ridderstraat bevindt zich in de historische stadskern van Hasselt, die als archeologisch monument beschermd werd (besluit nr. 5893 van 19/02/2016). De geplande werken omvatten het afbreken van het bestaande gebouw, kelders, garages en muren. De verstoringsdiepte wordt tot ca. 5,50 m-mv max. ingeschat (ter hoogte van de autolift en de personenlift van de toekomstige woonentiteiten).

Tijdens een terreinbezoek werd een kelder vastgesteld onder het gebouw met huisnummer 12. Deze kelder heeft een verstoringsdiepte van ca. 150 cm + 30 cm buffer en meet ca. 22,62 m². Dit breedhuis met gecementeerde voorgevel uit de begin 18de eeuw en vakwerk aan de zijkant werd begin 2018 opgenomen in de lijst met vastgesteld bouwkundig erfgoed.

Het projectgebied bevindt zich in de provincie Limburg, op de grens tussen de archeoregio's van de Kempen en de zandleemstreek. Het bevindt zich meer specifiek binnen de voormalige omwalling van de historische stadskern van Hasselt. Deze stadskern van Hasselt bevindt dus zich ten zuiden van het Demerbekken, aan de rand van de Kempen en Haspengouw. Hasselt heeft zich meer specifiek in de alluviale vlakke van de natuurlijk waterloop van de Helbeek (300 m ten oosten) ontwikkeld, ter hoogte van de confluente met de Demer.

De stad heeft zich ontwikkeld op een hoogte van ca. 34 à 40 m TAW. De aardkundige gegevens tonen aan dat Hasselt zich bevindt op iets hogere gronden in vergelijking met de Demervallei. Het projectgebied zelf bevindt zich op een hoogte van ca. 40,05-40,65 m TAW. Binnen de contouren van het projectgebied zijn weinig hoogteverschillen op te merken.

De aardkundige gegevens hebben getoond dat de quartaire opbouw van het projectgebied zandleem omvat. Ter hoogte van het projectgebied zijn oude alluviale afzettingen gelegen onder het eolisch dekpakket die door zandleem (afwisseling van dunne laagjes zand (Formatie van Wildert) en leem (Brabant Leem) bedekt zijn.

De bodemkaart karteert ter hoogte van het projectgebied een OB-bodemserie. Deze komt overeen met het stedelijke karakter van Hasselt en wordt beschouwd als een sterk bebouwde (en ontoegankelijke) zone ten tijde van het opstellen van de bodemkaart (jaren 50-70). Ten noorden en ten zuiden van het projectgebied zijn Lhcz-, Lecz- en Ldcz-bodemseries gekarteerd. Deze bodemtypes refereren naar matig natte of natte zandleemgronden.

De eerste vermelding van *Hasselth – hasel* (= hazelaar) + t-suffix – komt voor in een 13de-eeuwse kopie van een tekst uit 1171. De historische kaarten hebben getoond dat het projectgebied in de Ridderstraat reeds in de 18de eeuw tot de bebouwde binnenstad van Hasselt behoorde. Het deel achter het gebouw ter hoogte van de Ridderstraat was eerst voorgesteld als een tuinzone. Op het primitief kadasterplan wordt duidelijk dat de Ridderstraat een andere naam in het verleden had: Verkens Markt o.m.v. het feit dat daar varkens werden verkocht. Het binnengebied van de tuinzone lijkt nu wel in het zuiden afgesloten te zijn door gebouwblok nr. 850 (op 18de-eeuwse kaarten leek dit binnengebied in het zuiden open te zijn

richtring de omwalling). Hieruit valt een toename van bebouwing doorheen het van de 19de eeuw af te leiden als gevolg van de bevolkingstoename in de steden. Verder archeologisch vooronderzoek dient de volgende hypothese verder uit te klaren, maar mogelijk karteert het primitief kadaster op het midden van percelen 832 en 861 een waterput. Nabij de zuidelijke perceelsgrens voor gebouwblok 351 zou dan ook mogelijk een waterput aanwezig geweest zijn. Beide waterputten worden aangeduid met een pijltje richting de gebouwen. De volgende kaarten uit de 19de en 20ste tonen dat binnen deze omwalling de situatie nagenoeg onveranderd blijft. De abstracte weergave van de historische kern van Hasselt op de topografische kaarten laat niet toe om een gedetailleerde analyse te doen van de situatie ter hoogte van het projectgebied. In de tweede helft van de 20ste eeuw tonen de luchtfoto's dat het terrein naast het gebouw ter hoogte van nr. 12 een verharde parking is geworden.

Tot op heden zijn er in het projectgebied geen archeologische onderzoeken uitgevoerd; wel zijn er enkele CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied gekend. De dichtstbijzijnde CAI-waarde (CAI982784) bevindt zich op ca. 45 m ten noorden van het projectgebied en betreft het Cellebroedersklooster (nu een rechtbank en gevangenis). Op verdere afstand zijn er andere CAI-waarden die gerelateerd zijn met de Late Middeleeuwen. De geografische inventarisatie heeft aangetoond dat er een lakenhalle van de 15de – 16de eeuw aanwezig was op ca. 115 m ten noorden van het projectgebied (CAI982788). Naast deze lakenhallen heeft een opgraving sporen van woonhuizen en kelder aangeleverd (CAI700502). Deze sporen werden van de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gedateerd. Door haar ligging binnen de voormalige stadsomwalling van Hasselt zijn er in de omgeving van het projectgebied twee CAI-waarden die daarmee gerelateerd zijn. Deze twee indicatoren betreffen de stadsomwalling van de Late Middeleeuwen (CAI207116) en de voormalige Sint-Truiderpoort (CAI207120). In dezelfde straat van ons projectgebied, in de Ridderstraat, werd een archeologienota met ID5879 opgesteld. Deze archeologienota heeft een proefputtenonderzoek voorgesteld omwille van de archeologische verwachting ter hoogte van het projectgebied.

Op ca. 120 m ten oosten heeft een archeologisch vooronderzoek, gevolgd door een vlakdekkende opgraving, grondsporen van de Late Middeleeuwen aangeleverd (CAI208436). Er konden niet direct structuren onderscheiden worden maar dit heeft te maken van de stedelijke context waarin het zich bevindt. Er zijn ook muurrestanten van de 19de eeuw aangetroffen. Het archeologische vlak was ongeveer op 1,3 m onder het huidige maaiveld aangetroffen. Het referentieprofiel heeft aangetoond dat er een ongeveer 0,8 m dik puinpakket aanwezig was, met daaronder mogelijke resten van een oude ploeglaag. oudste aangetroffen vondsten dateren van het Mesolithicum en betreffen lithisch materiaal. Een Neolithische bijl werd aangetroffen, wat de aanwezigheid van de eerste landbouwers in Hasselt bevestigt. Enkele scherven aardewerk van de Metaaltijden tot en met de Merovingische Periode werden ook opgegraven. Niettemin werden de vondsten ouder dan de 13de eeuw redelijk beperkt. Het onderzoek heeft aangetoond dat het terrein grotendeels gekenmerkt werd door kleiontginningskuilen. Deze kuilen werden opgevuld met de uitgraving van de jongere kuilen en sporadisch afval. Er werden geen baksteen- of pottenbakkersovens teruggevonden, waardoor het moeilijk is te zeggen of de klei lokaal gebuikt werd. Er werden geen paalkuilen aangetroffen die naar een plattegrond zouden kunnen verwijzen

De verzamelde aardkundige, historische en archeologische gegevens leiden tot de vaststelling dat er archeologisch potentieel is ter hoogte van het projectgebied. Paleolandschappelijk is het terrein niet op een specifieke gunstige locatie gesitueerd voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de Steentijd. De verwachting naar de **Steentijd** is bijgevolg laag te noemen.

Ter hoogte van het projectgebied is de verwachting voor de **Metaaltijden** en de **Romeinse Tijd** matig te noemen. Omwille van haar ligging binnen de historische dorpskern van Hasselt heeft het projectgebied wel potentieel voor waarden uit de Middeleeuwen tot en met de Nieuwste Tijd. De verwachting voor de **Middeleeuwen** tot en met de **Nieuwste Tijd** is zeer hoog te noemen.

Vermits de afwezigheid van archeologische waarden niet volledig kan uitgesloten worden, is verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk. Door de aanwezigheid van verharding en de gebouwen, kan een dergelijk archeologisch vooronderzoek niet adequaat uitgevoerd worden. Omwille hiervan wordt een **programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek** opgesteld. Dit uitgesteld vooronderzoek zal het hypothetisch hoge wetenschappelijk potentieel moeten aftoetsen aan empirische data omtrent de bewaringscondities en de aardkundige gesteldheid. Het potentieel op kennis- en datavermeerdering van het terrein zal zodoende afgewogen kunnen worden. Dit uitgesteld vooronderzoek zal starten met een proefputtenonderzoek. Indien het terrein voornamelijk uit verstoorde en vergraven gronden bestaat, kan het terrein mogelijk vrijgegeven worden zonder opgraving. Bij een goed bewaard bodemarchief, dienen de verdere onderzoekstappen van het vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen te worden. Dit betekent ook dat de bestaande gebouwen slechts tot op maaiveldniveau mogen gesloopt worden.

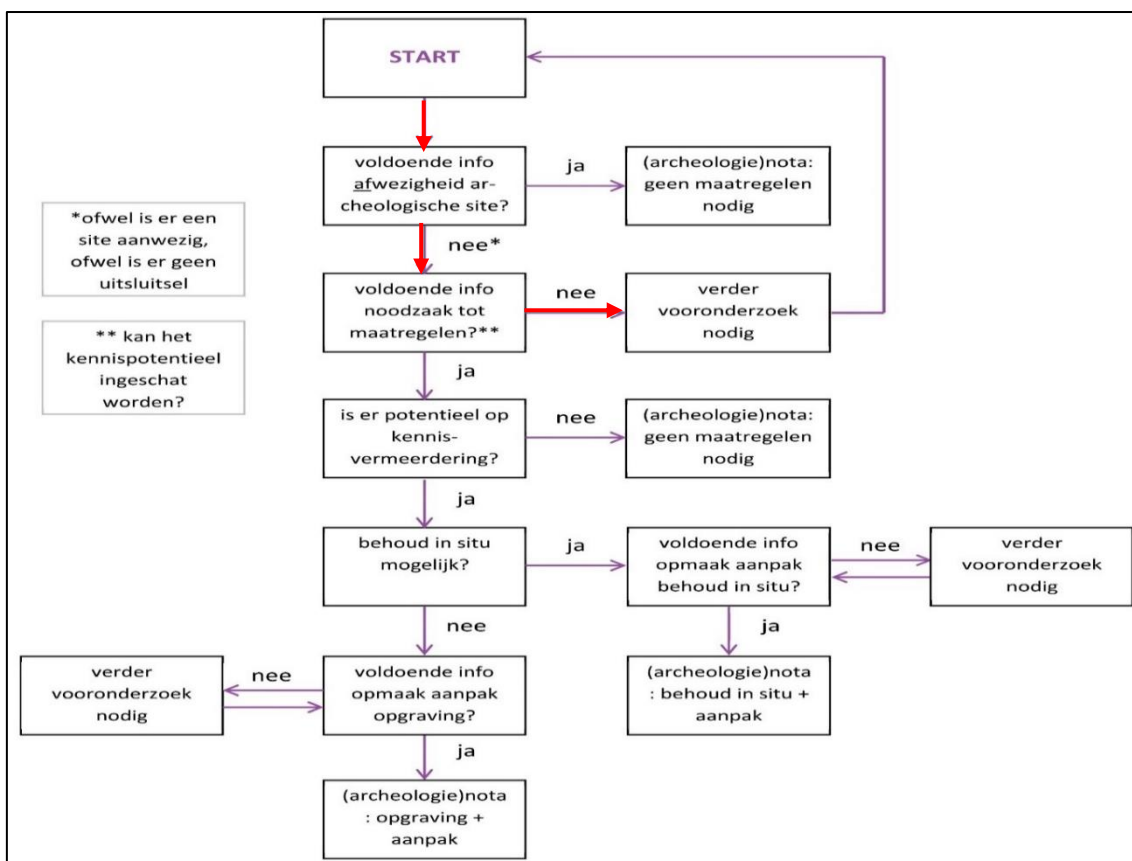

Fig. 1.51: Beslissingsboom uit hoofdstuk 5.2 van de Code van Goede Praktijk 4.0 (© agentschap Onroerend Erfgoed).

2.5 Synthese en beantwoording onderzoeksvragen

Uit het bureauonderzoek blijkt dat er een verwachting voor archeologische waarden uit de Middeleeuwen t.e.m. de Nieuwste Tijd geldt binnen de contouren van het projectgebied. Het potentieel voor archeologische waarden van de Steentijd is niet hoog ingeschat. Door haar ligging binnen de historische stadskern van Hasselt is het potentieel voor waarden vanaf de Middeleeuwen tot en met de Nieuwste Tijd daarentegen zeer hoog ingeschat. De geplande werkzaamheden omvatten het bouwen van een meergezinswoningcomplex (11 woonentiteiten met ondergrondse parkeergarage en een tuinzone) ter hoogte van de Ridderstraat nr. 12 en de aanpalende parking tussen nrs. 4 en 12. in Hasselt. Het aanwezige gebouw op huisnummer 12, is een vastgesteld bouwkundig element (erfgoedobject met ID22087). De afbraak van dit gebouw dient te gebeuren onder begeleiding van een erkend archeoloog, eventueel afgevuuld met een bouwhistoricus. De Ridderstraat bevindt zich in de historische stadskern van Hasselt, die als archeologisch monument beschermd werd (besluit nr. 5893 van 19/02/2016). De geplande werken omvatten het afbreken van het bestaande gebouw, kelders, garages en muren. De verstoringsdiepte wordt tot ca. 5,50 m-mv max. ingeschat (ter hoogte van de autolift en de personenlift van de toekomstige woonentiteiten).

Beantwoording onderzoeksvragen:

- **Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?**
De afwezigheid van relevante archeologische waarden en sites kan niet afdoende gestaafd op basis van het bureauonderzoek. De verwachtingen naar archeologische waarden vanaf de Middeleeuwen zijn zeer hoog te noemen.
- **Zijn er archeologische of historische gegevens bekend over de site?**
Tot op heden werd er binnen de contouren van het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Uit de historische gegevens blijkt dat het terrein sinds ten minstens de 18de eeuw bebouwd werd.
- **Zijn er indicaties voor bodemverstoringen die het bodemarchief kunnen vernietigd of omwoeld hebben?**
Ter hoogte van het gebouw dat zich bevindt langs de Ridderstraat nr. 12 zijn er kelders aanwezig. Deze kelders hebben een hoogte van 1,80 m en een diepte van 1,50 m – stoepniveau. Op het terrein naast het gebouw is er een verharde parkingszone.
- **Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen (gehad) hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen?**
Hypothetisch tonen de aardkundige gegevens een hoog potentieel op een gaaf geconserveerd bodemarchief. Gezien de ligging binnen de historische stadskern van Hasselt en de bestaande gebouwen en kelders ter hoogte van het projectgebied, vervalt dit hypothetisch potentieel volledig.
- **Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?**
De geplande werkzaamheden omvatten het bouwen van een meergezinswoningcomplex (11 woonentiteiten met ondergrondse parkeergarage en een tuinzone) ter hoogte van de Ridderstraat nr 12 in Hasselt. De geplande werken omvatten het afbreken van de bestaande gebouw, kelders, garages en muren. De verstoringsdiepte wordt lokaal tot ca. 5,50 m-mv max. ingeschat (ter hoogte van de autolift en de personenlift van de toekomstige woonentiteiten).
- **Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?**
De kans op de aanwezigheid van relevante archeologische waarden wordt hoog ingeschat. Het projectgebied bevindt zich in de historische stadskern van Hasselt. De stad werd al sinds de 12de eeuw

vermeld in de historische bronnen. Vermits er een gebrek is aan systematisch onderzoek in de omgeving, is het kennis- en datapotentieel van vooronderzoek met ingreep in de bodem hoog.

- **Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?**

Indien er een gaaf geconserveerd bodemarchief aanwezig is, wordt het wetenschappelijk potentieel van eventueel aanwezige sites het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving als zeer hoog ingeschat.

- **Kunnen er maatregelen worden voorgesteld voor een eventueel behoud *in situ* van een aanwezige archeologische site te verwezenlijken? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?**

Verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefputtenonderzoek) is noodzakelijk om de aan-of afwezigheid van een site te staven. In het geval van een aanwezigheid, zal de afweging gemaakt worden of een behoud *in situ* al dan niet mogelijk is. In de huidige staat van het onderzoek kunnen hier geen verdere uitspraken over gedaan worden.

Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek lijkt vervolgonderzoek m.b.t. dit projectgebied nuttig en noodzakelijk, om het terrein verder te waarderen/evalueren en een mogelijk vervolgtraject op te starten.

De bestaande gebouwen mogen slechts tot het maaiveldniveau gesloopt worden.

Bibliografie

Literatuur

CLAESEN J., B. VAN GENECHTEN, G. VERBELEN, E. DIRIX, A. SYS, E. AUDENAERT & K. BROUCKAERT. 2017: *Programma van maatregelen. Hasselt - Ridderstraat*. Archebo, Kortenaeken.

COUSIN, S. & A. DE RAYMAEKER. 2018: Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Capucienstraat 10 (De Voorzorg) te Hasselt. Studiebureau Archeologie, Tienen.

DE RAYMAEKER, A. & J. VAN ROY. 2019: *Archeologienota: De geplande ontwikkeling aan de Maastrichterstraat te Hasselt*. Studiebureau Archeologie, Tienen.

DEVILLE T. & S. HOUBRECHTS. 2016: *Guffenslaan te Hasselt (gem. Hasselt) Programma van Maatregelen*. Condor Archaeological Research bvba, Hasselt.

PRAET, M. 2017: *Archeologische evaluatie van het bodemarchief van De Koning Albertstraat 30-34 te Hasselt (Limburg), Programma van Maatregelen*. ABO nv, Gent.

SMEETS, M. 2015: *Archeo-rapport 261 Het archeologisch vooronderzoek aan de Guffenslaan te Hasselt*. Studiebureau Archeologie, Tienen.

VAN MIERLO, T. 2017: *Toekomststraat, Hasselt Programma van Maatregelen*. Vlaams Erfgoed Centrum bvba, Sint-Michiels.

VAN RANST, E. & C. SYS. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*. Universiteit Gent, Gent.

Websites geraadpleegd in februari '22

www.geopunt.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/thesaurus>

<https://kaart.onroenderadar.be/>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hasselt_in_1759.jpg

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 10 februari 2022

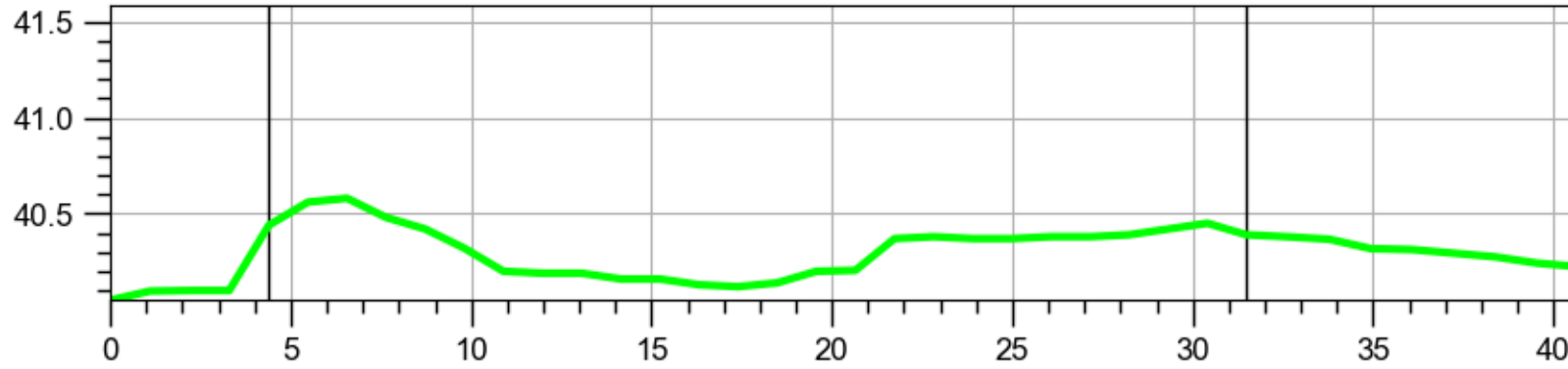
Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Gedelegeerd bestuurder	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	
Business Unit Manager	Maarten Dingenen	
Auteur en erkende archeoloog	Alexander Doucet	
Nagelezen en goedgekeurd door erkende archeoloog	Ward Decramer	

Bijlagen

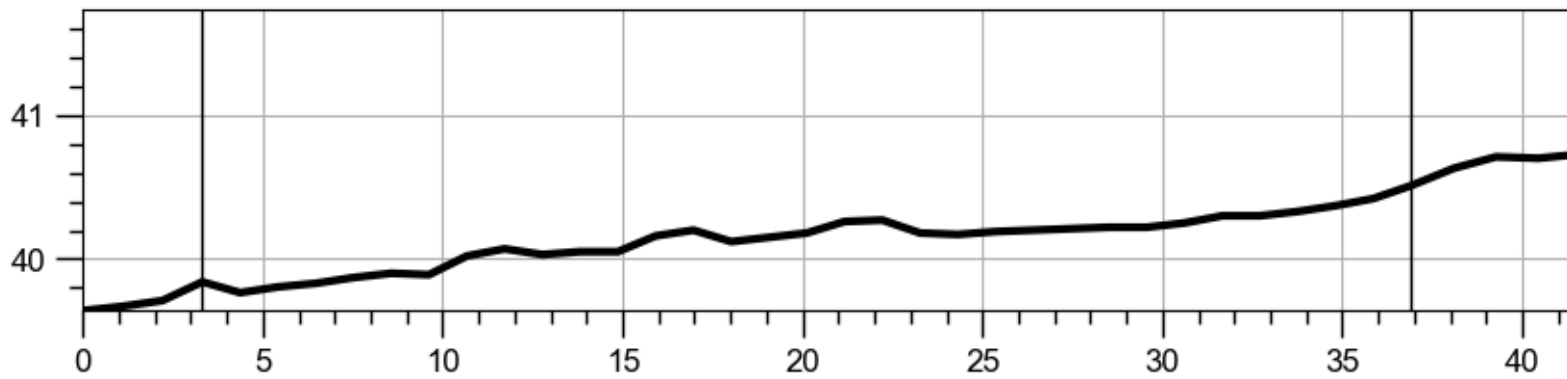
- Bijlage 1** : Originele bouwplannen
- Bijlage 2** : Plannenlijst bureauonderzoek

Bijlage 1 : Originele bouwplannen

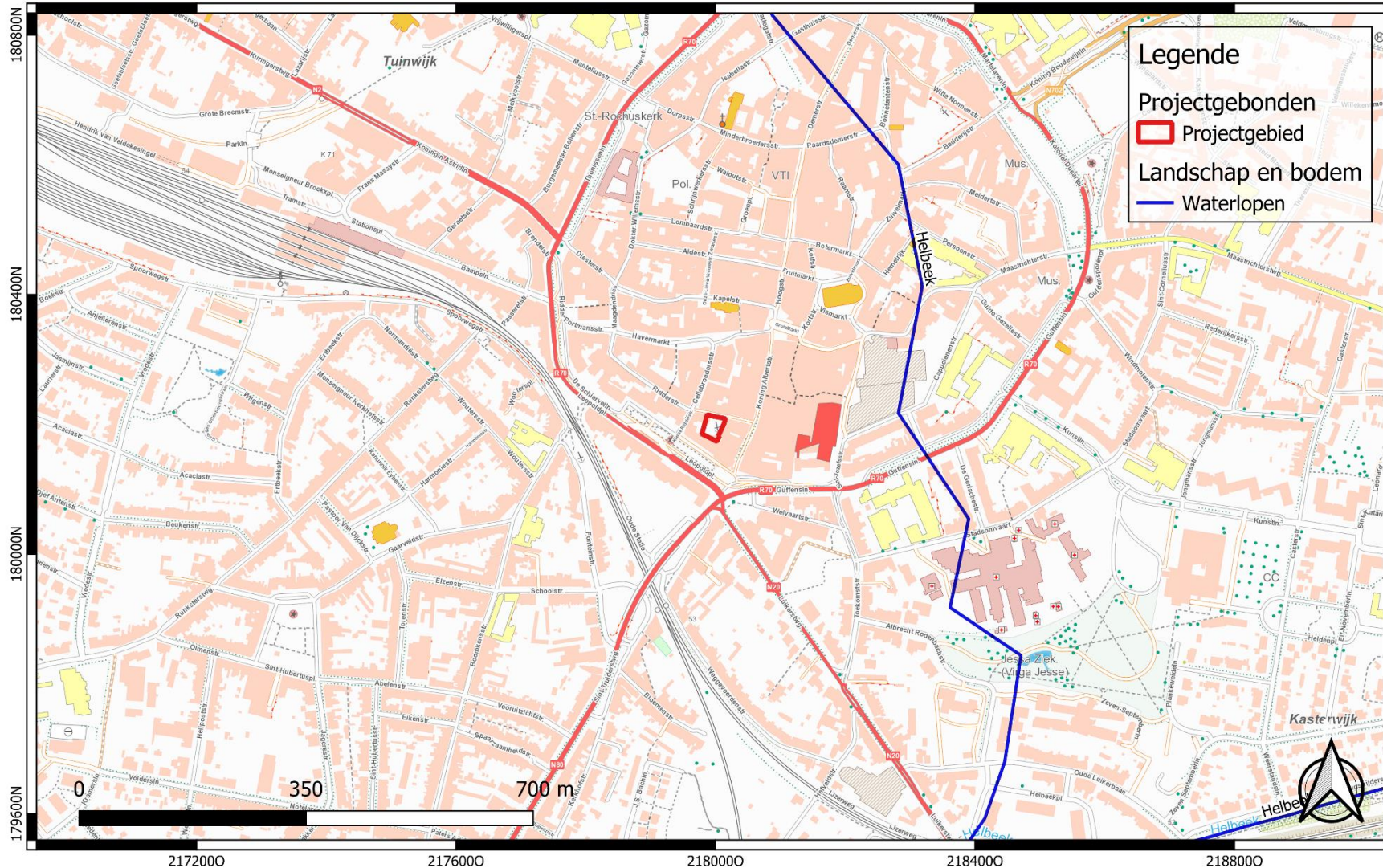
Bijlage 2 : Plannenlijst bureauonderzoek

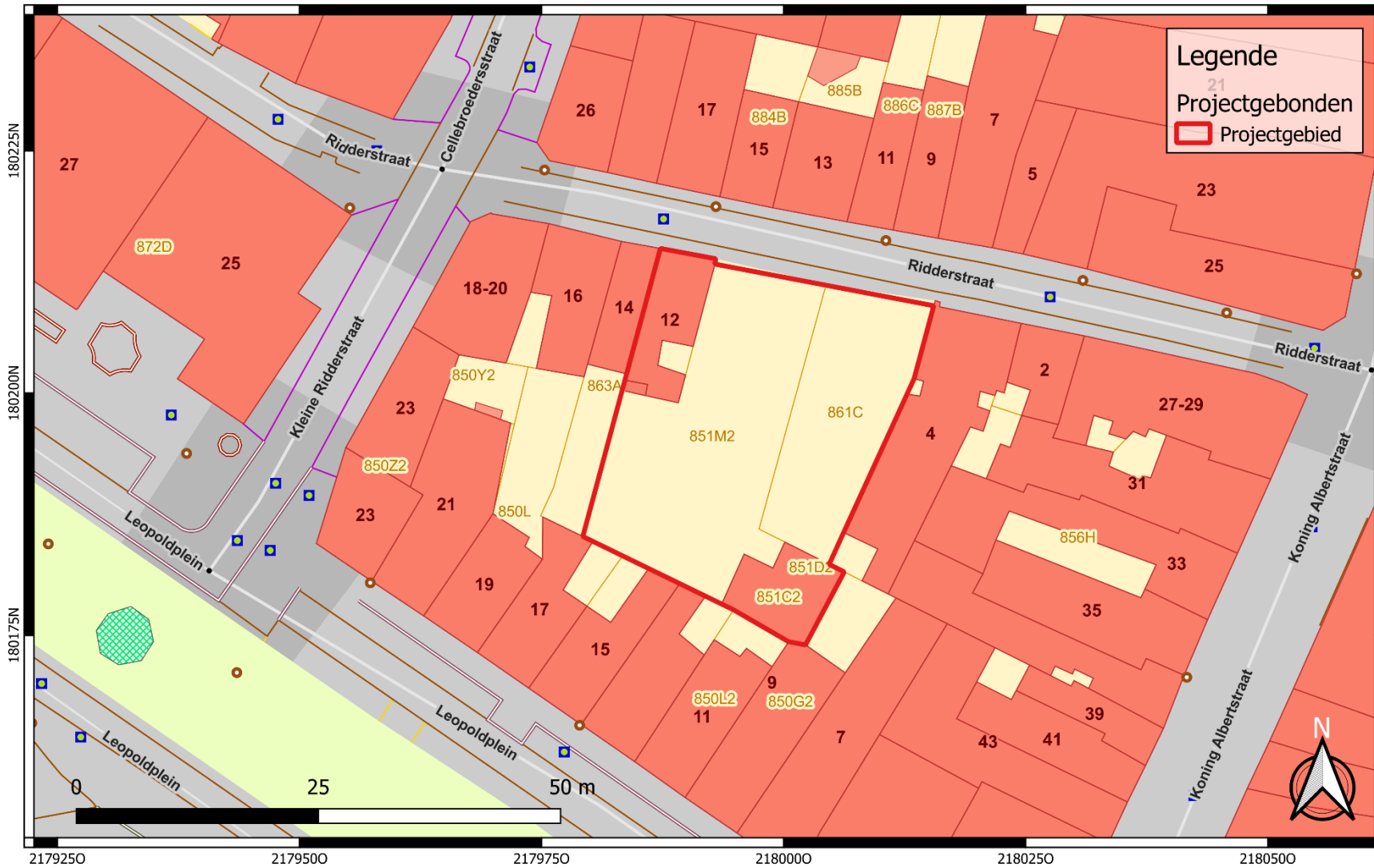

Terreinprofiel 1 W-O.

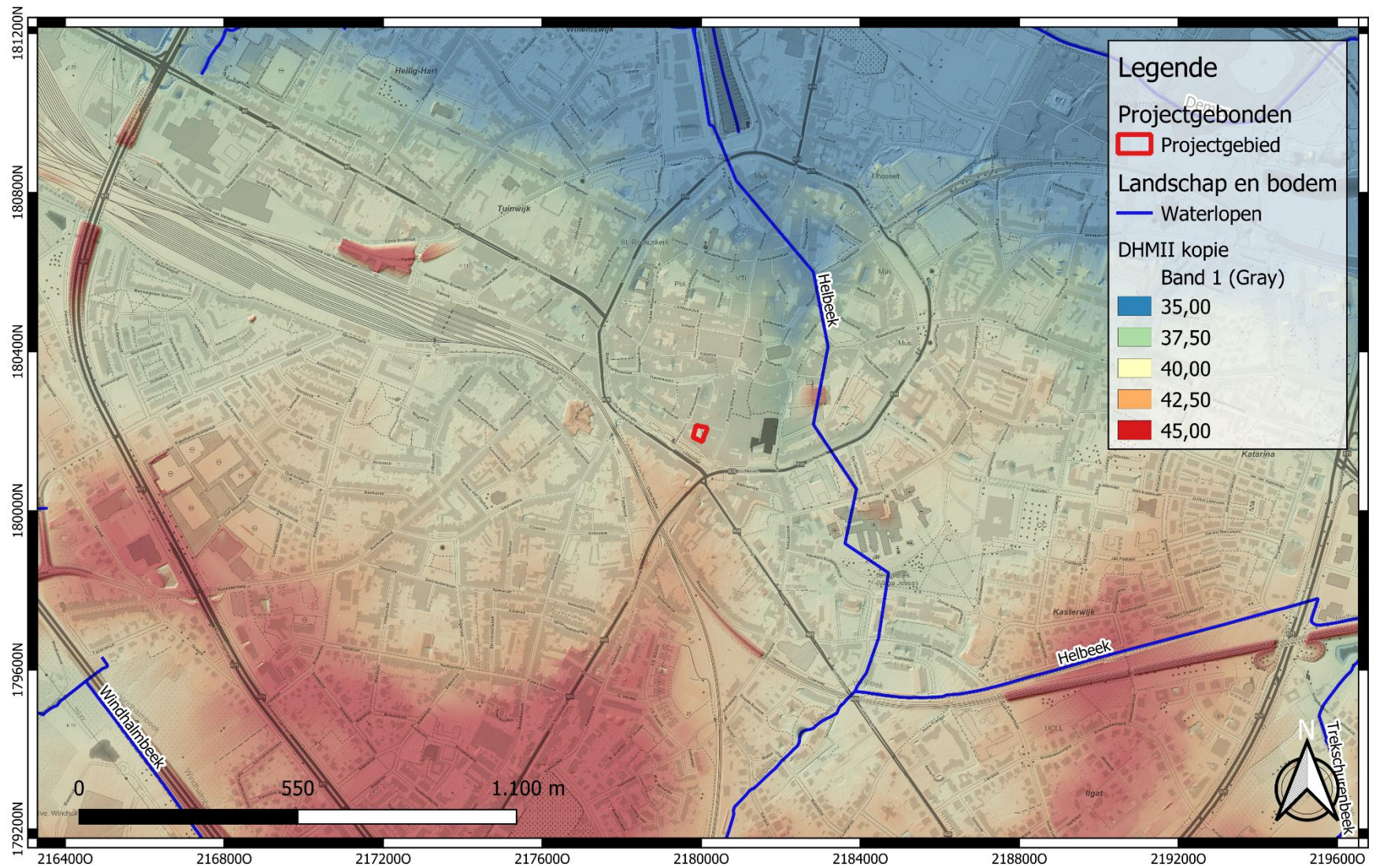

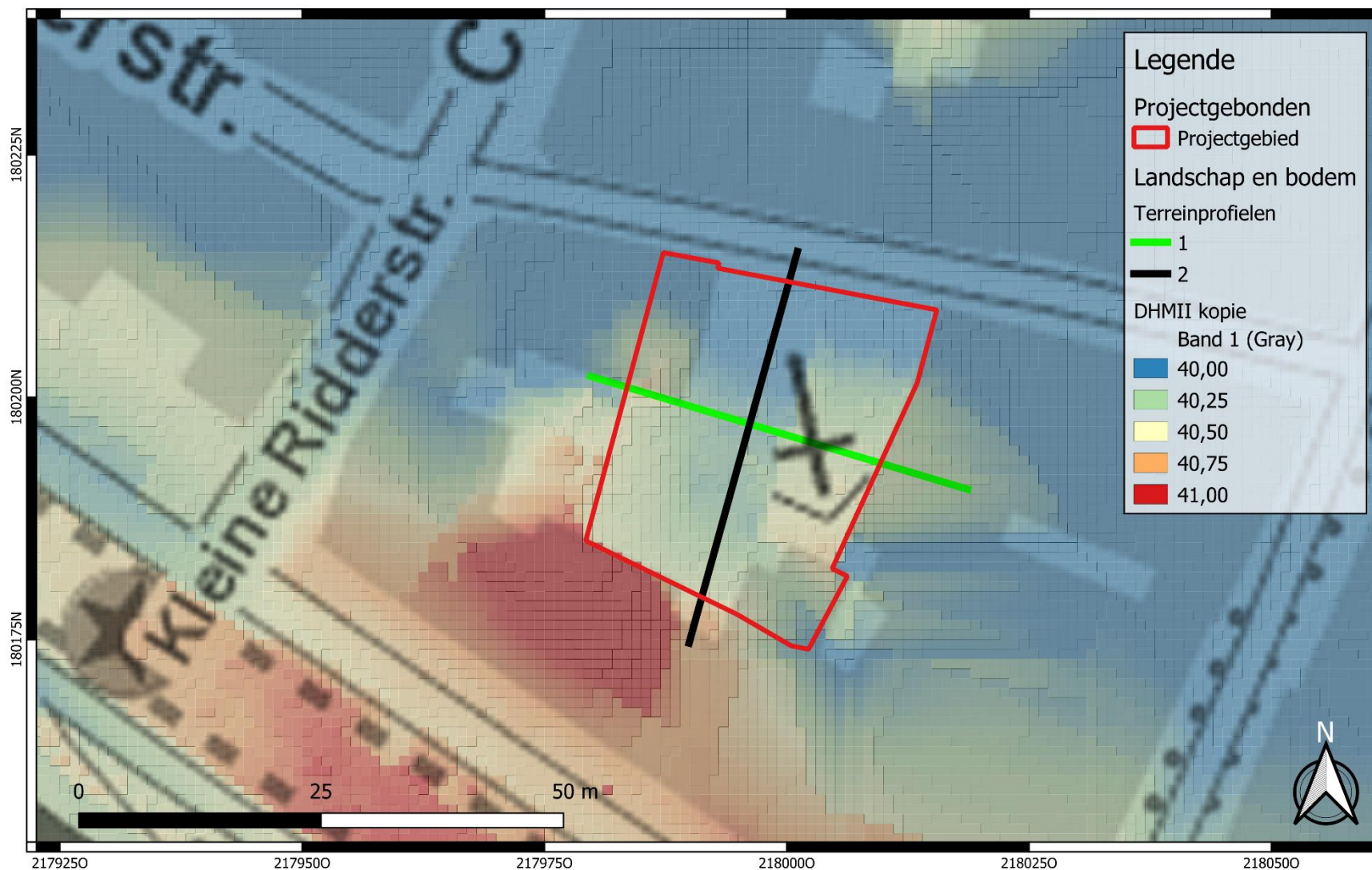
Terreinprofiel 2: N-Z.

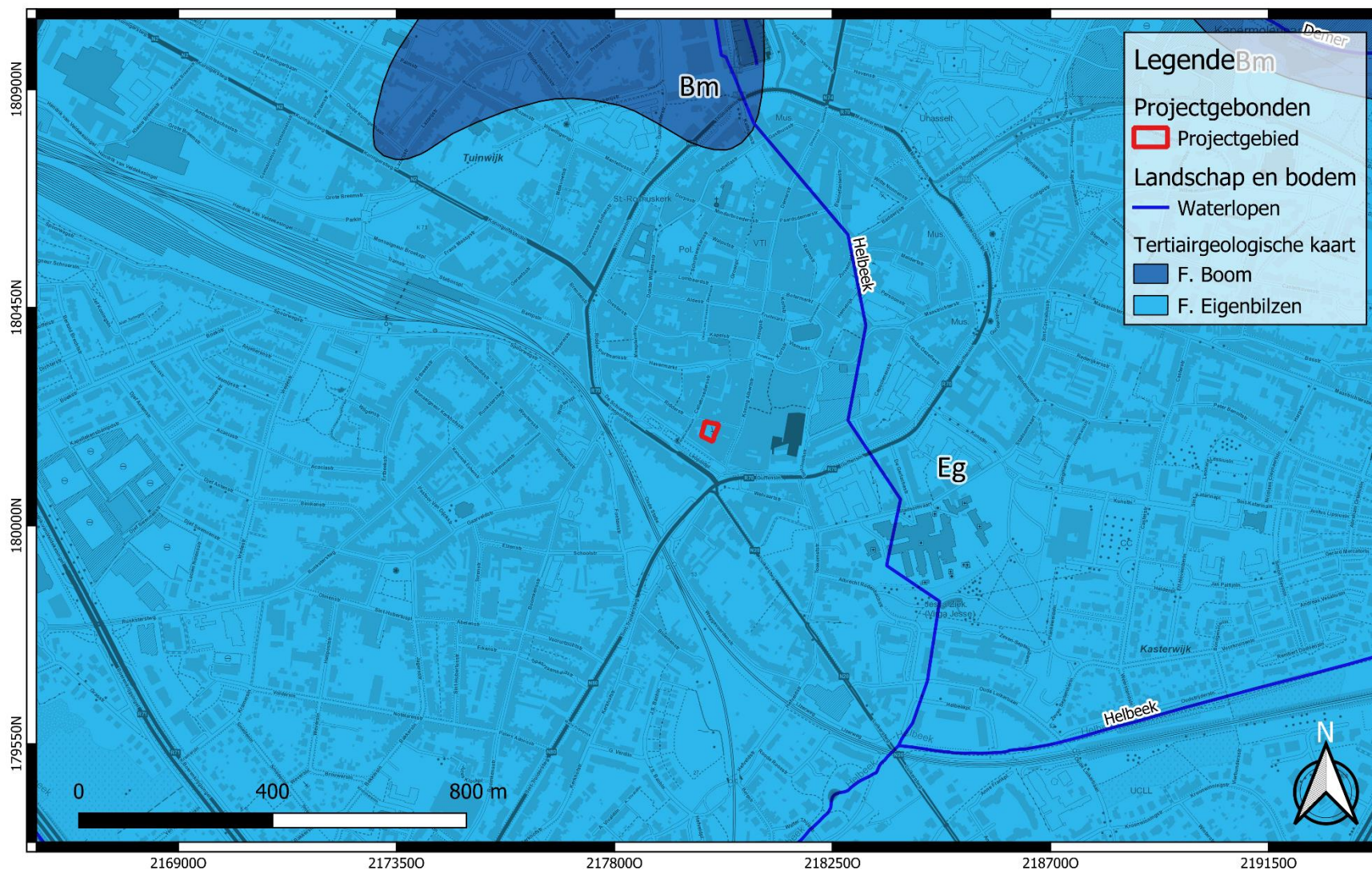

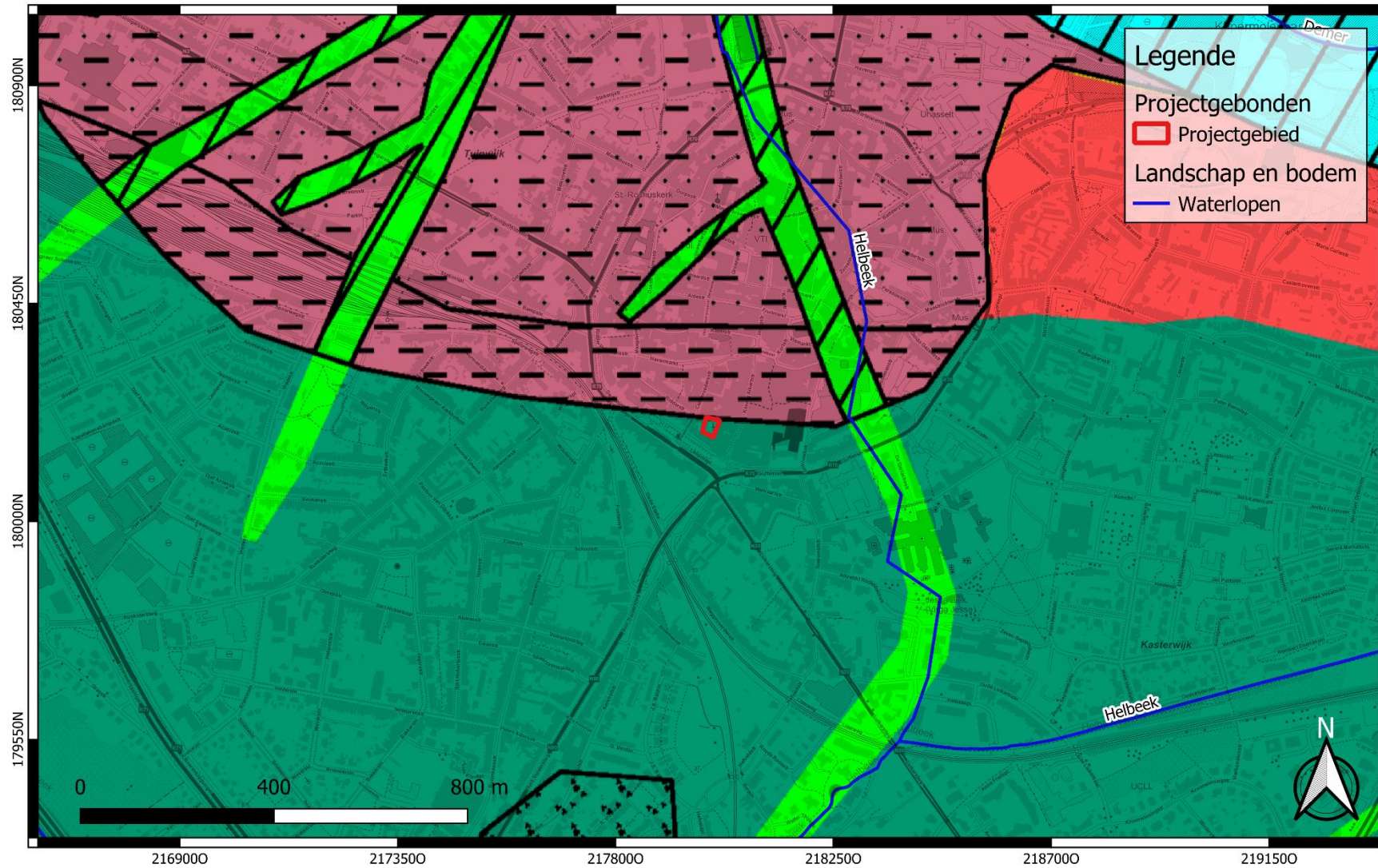

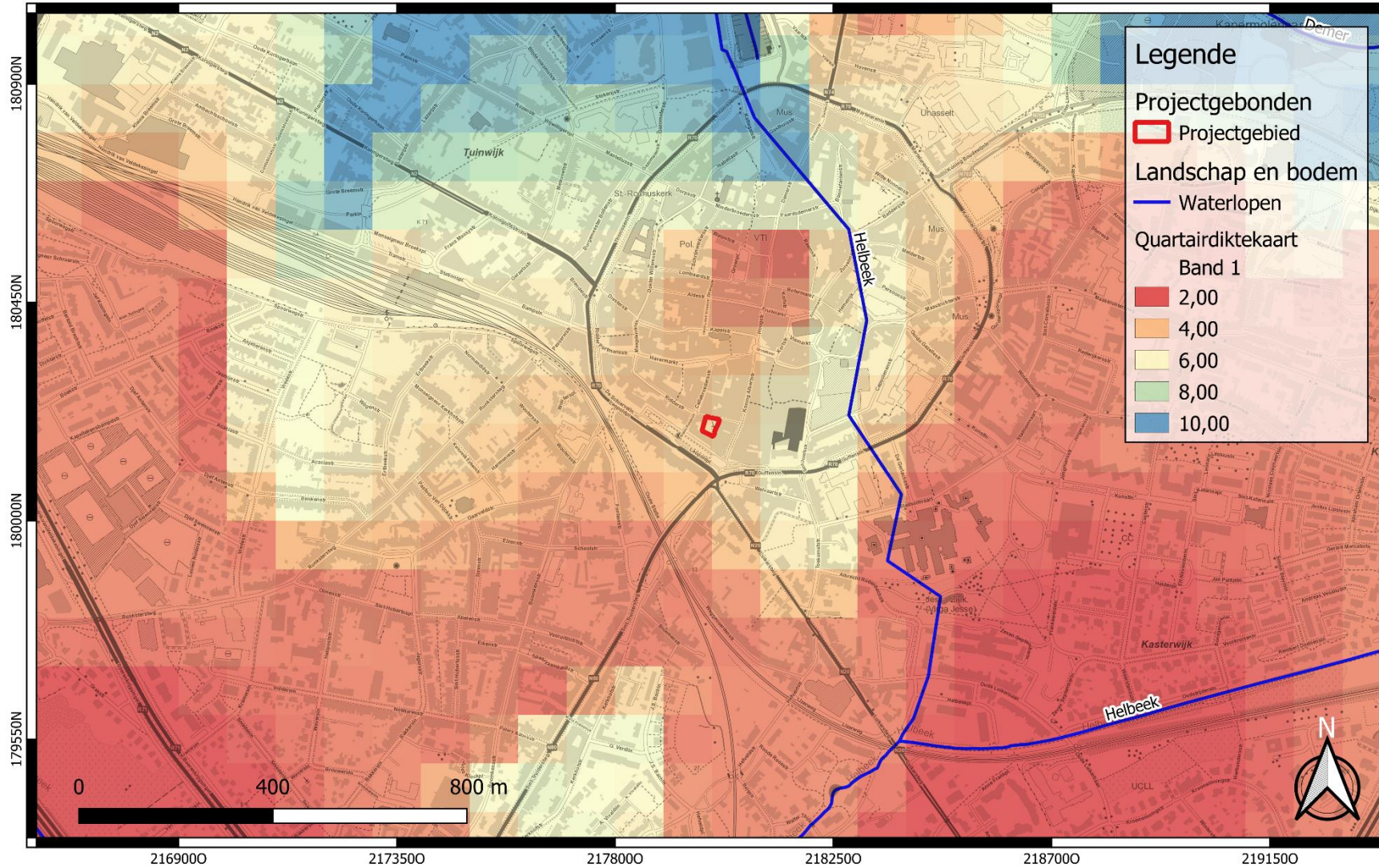

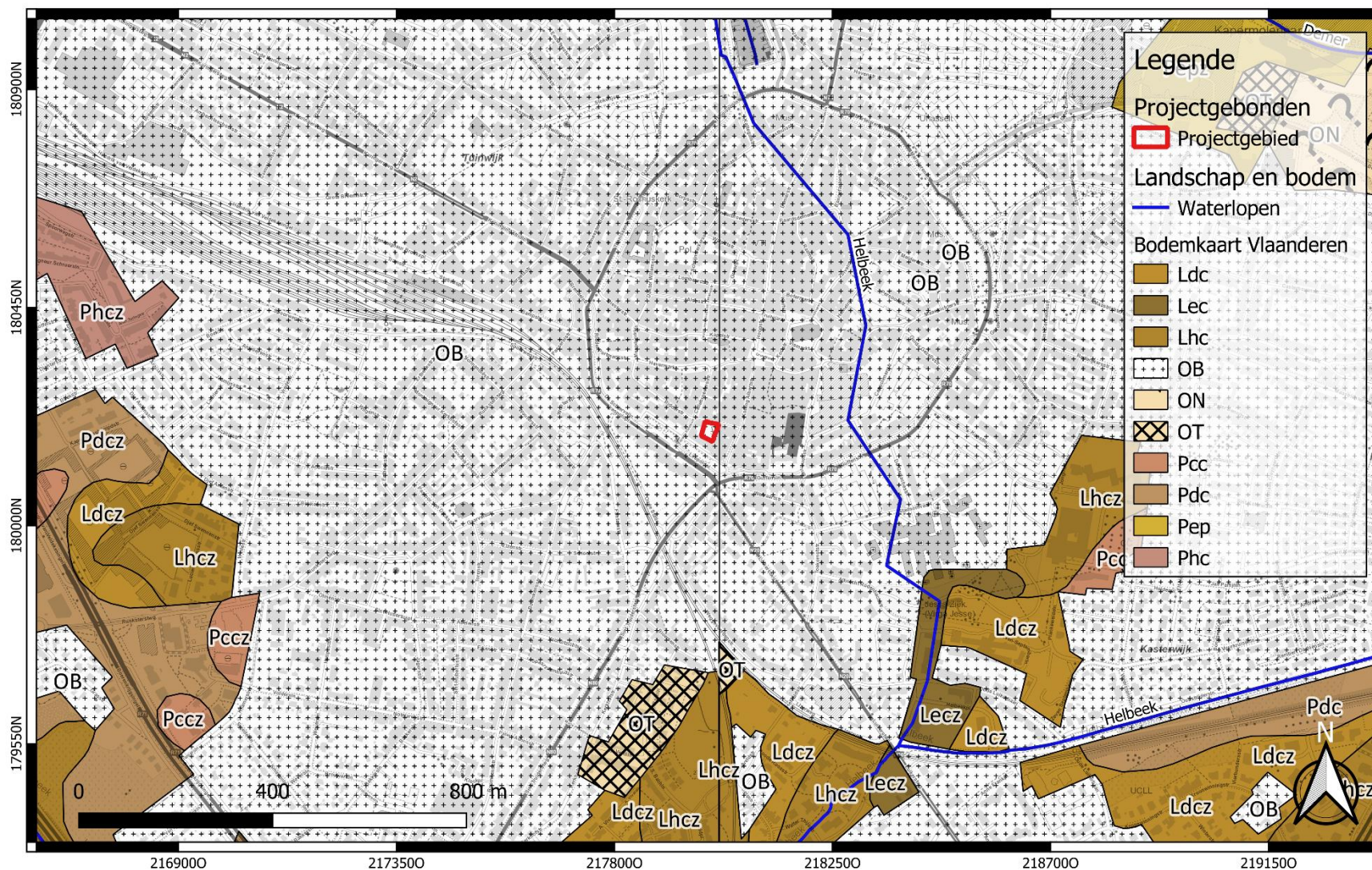

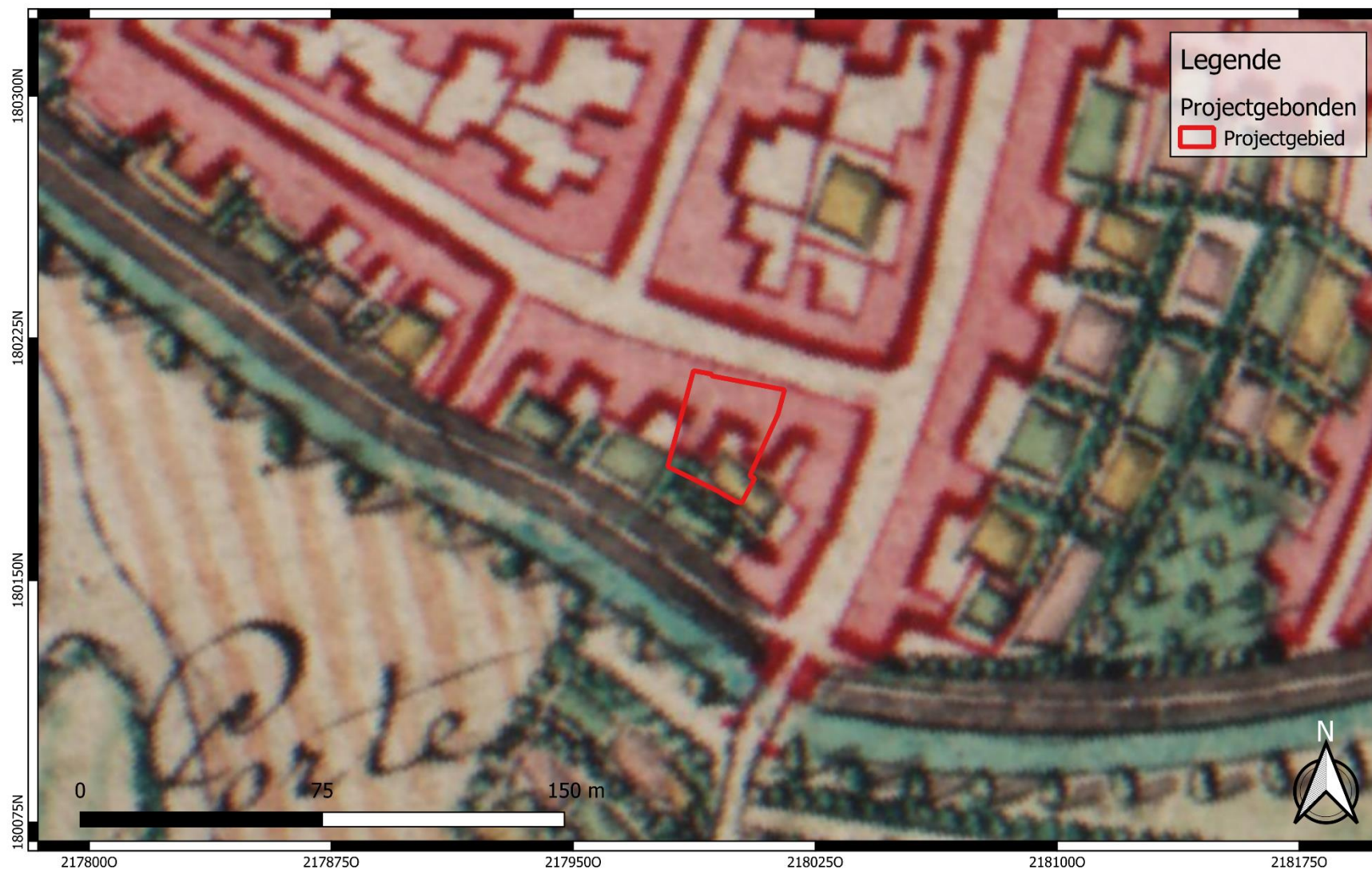

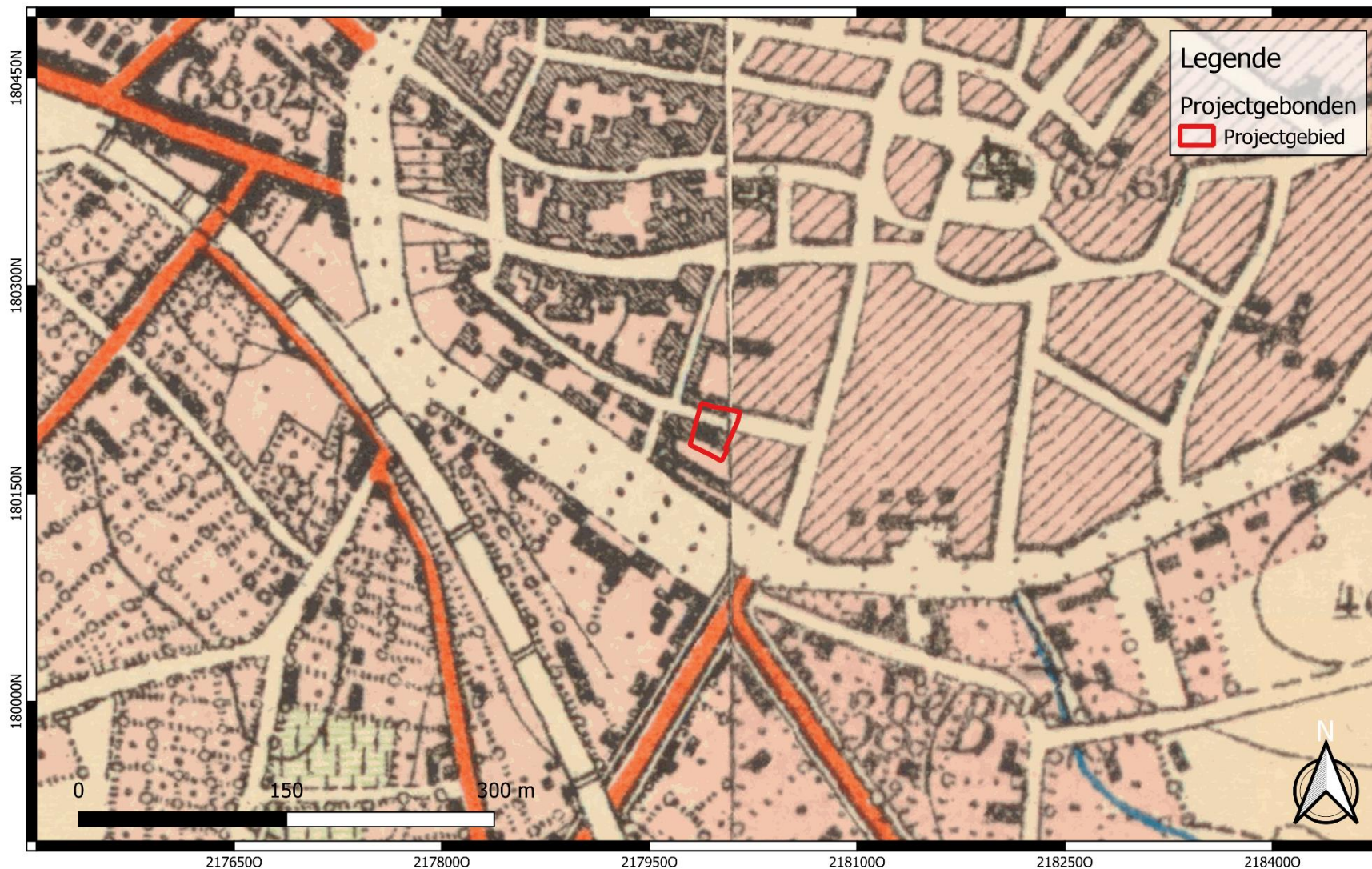

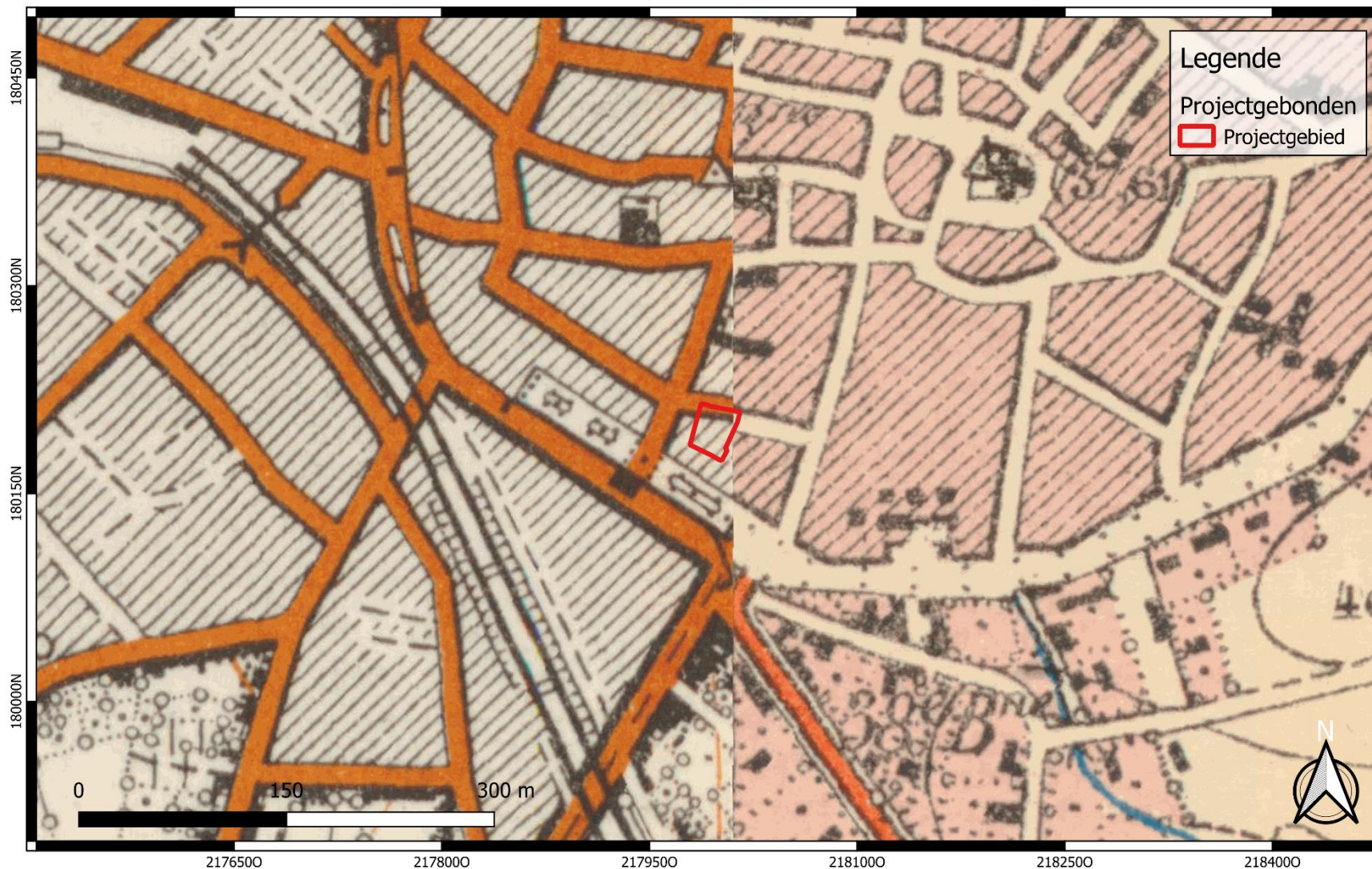

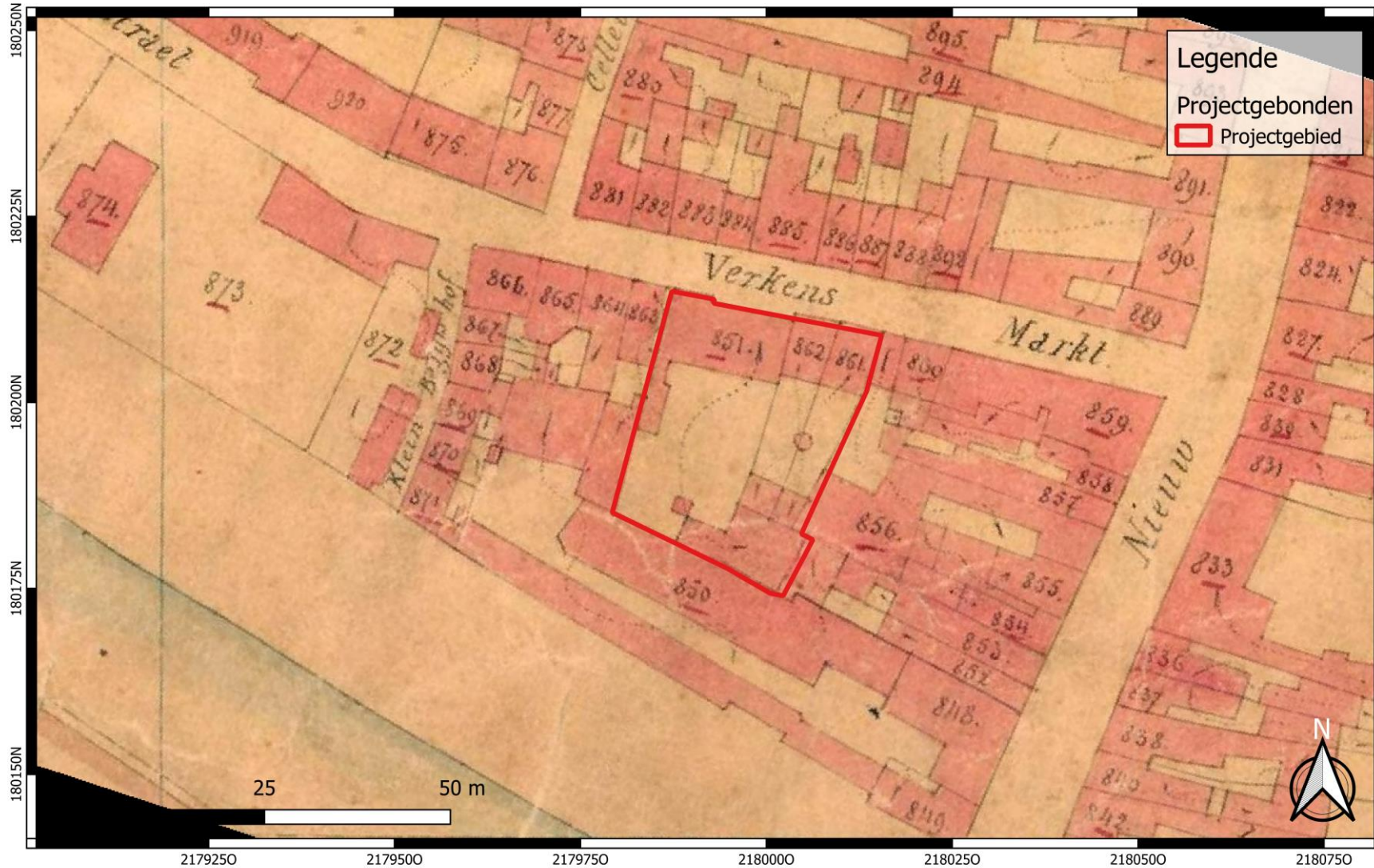

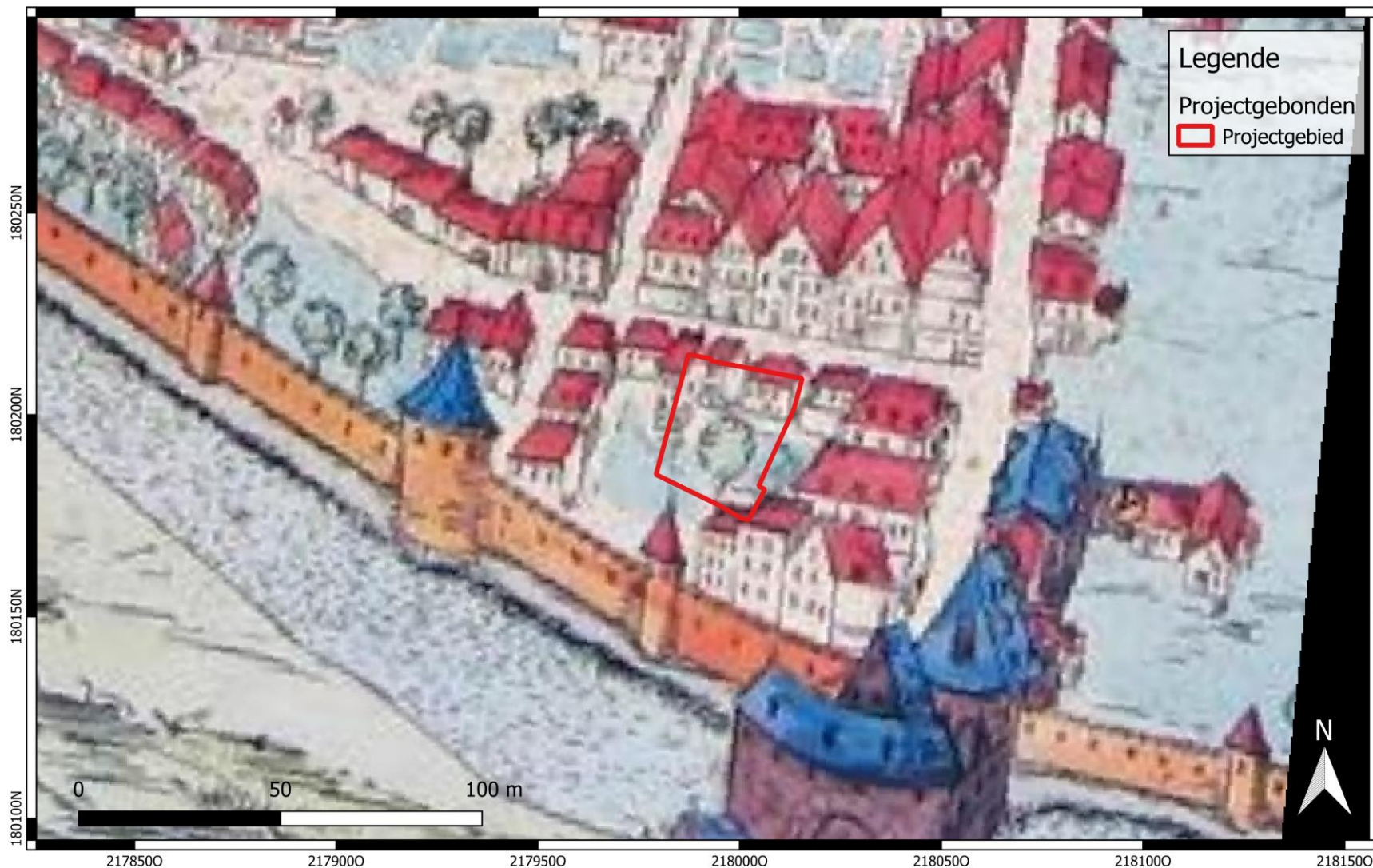

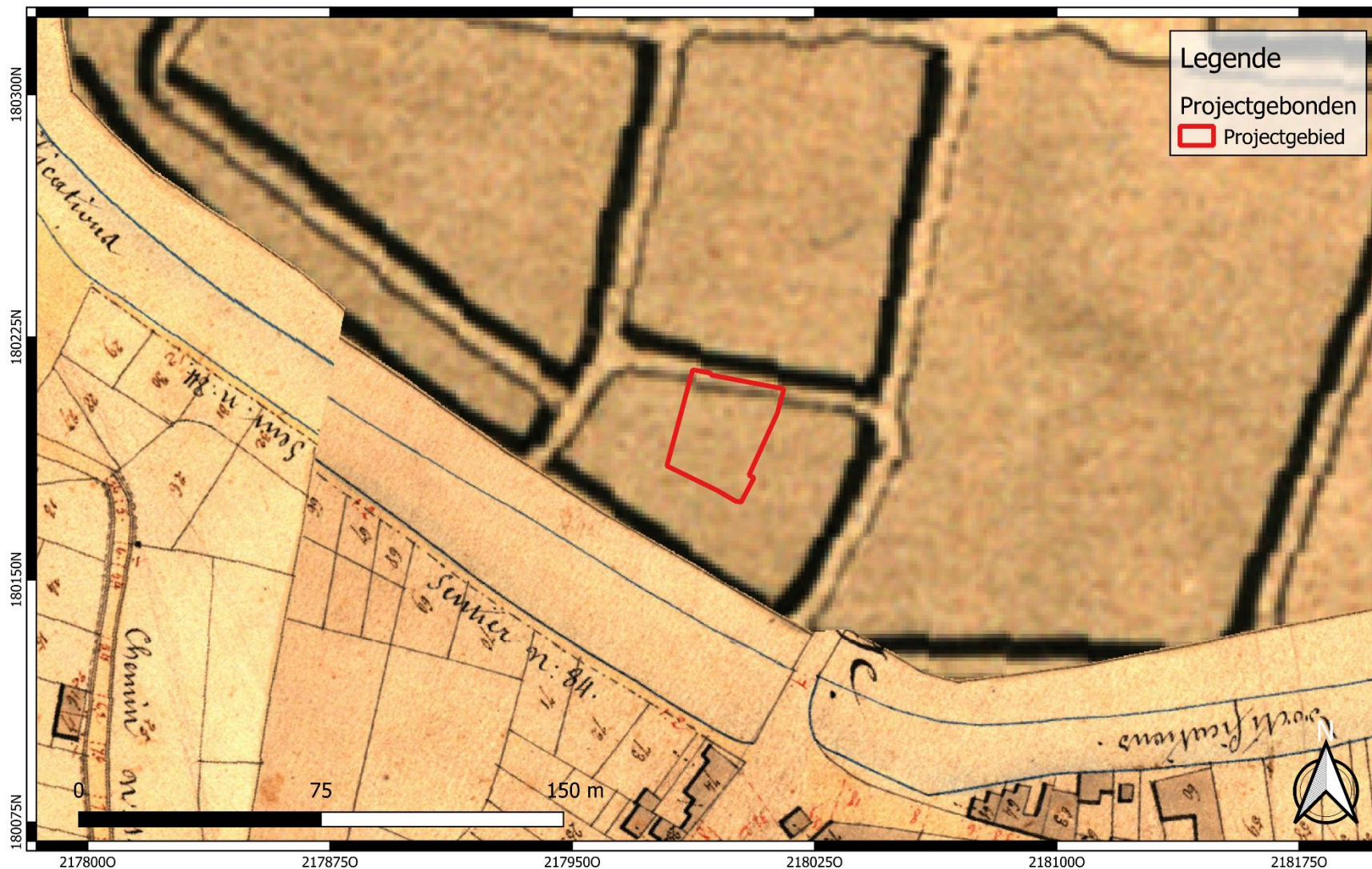

Legende

Projectgebonden

Projectgebied

